

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Volný pohyb zboží v judikatuře Soudního dvora Evropské unie

Free Movement of Goods in the Judicature of the Court of Justice of the
European Union

Student: Mgr. Bc. Kateřina Mencnerová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Bc. Monika Mynarzová, Ph.D.

Ostrava 2015

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Kateřina Mencnerová**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210T004 Eurospráva
Téma: Volný pohyb zboží v judikatuře Soudního dvora Evropské unie
Free Movement of Goods in the Judicature of the Court of Justice of the
European Union

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretická východiska volného pohybu zboží
 3. Soudní dvůr Evropské unie a řízení v otázkách volného pohybu zboží
 4. Omezení volného pohybu zboží prizmatem zásadní judikatury
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

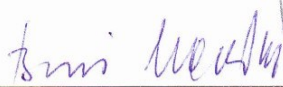
Seznam doporučené odborné literatury:

BROBERG, Morten a Nina HOLST-CHRISTENSEN. *Free Movement in the European Union: Cases, Commentaries and Questions*. 3rd edition. Copenhagen: DJØF Publishing, 2010. 1162 s. ISBN 978-87-574-2044-9.
CRAIG, Paul a Gráinne DE BÚRCA. *EU Law: Text, Cases and Materials*. 5th edition. New York: Oxford University Press, 2011. 1155 s. ISBN 978-0-19-957699-9.
TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 953 s. ISBN 978-80-7400-333-2.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Bc. Monika Mynarzová, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014
Datum odevzdání: 25.04.2015

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci včetně všech příloh vypracovala samostatně.

V Petřvaldě dne 10. dubna 2015

Kateřina Mencnerová

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí diplomové práce paní Ing. Bc. Monice Mynarzové, Ph.D., za její vstřícnou spolupráci a odborné vedení, jakož i svým blízkým za jejich podporu po dobu mých vysokoškolských studií.

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Teoretická východiska volného pohybu zboží.....	10
2.1 Exkurz do historie vývoje volného pohybu zboží	10
2.2 Všeobecná charakteristika volného pohybu zboží.....	12
2.2.1 Vymezení definice.....	12
2.2.2 Územní působnost volného pohybu zboží.....	14
2.3 Zásady volného pohybu zboží.....	15
2.4 Překážky a omezení volného pohybu zboží	15
2.4.1 Tarifní překážky	15
2.4.2 Netarifní omezení	16
2.5 Právní základ svobody zboží	16
2.5.1 Primární právo	17
2.5.2 Sekundární právo.....	21
3. Soudní dvůr Evropské unie a řízení v otázkách volného pohybu zboží	23
3.1 Role SDEU v evropském právu	23
3.2 Vztah mezi SDEU a vnitrostátními soudy.....	24
3.3 Složení a organizace	24
3.3.1 Soudci.....	24
3.3.2 Soudce zpravodaj.....	26
3.3.3 Generální advokát.....	26
3.3.4 Soudní kancelář a administrativní aparát.....	27
3.4 Průběh řízení – přímé žaloby	27
3.4.1 Písemná část	28
3.4.2 Ústní část	30
3.4.3 Porady Soudního dvora a vydání rozhodnutí	33
3.4.4 Opravné prostředky	33
3.5 Řízení o předběžné otázce	34
3.6 Srovnání řízení před SDEU a civilního řízení před soudy ČR	35
3.7 Česká republika v řízení před SDEU.....	37
3.8 Analýza judikturní činnosti SDEU v otázkách volného pohybu zboží.....	39
3.8.1 Podíl rozhodnutí v oblasti volného pohybu zboží na celkovém počtu rozhodnutí	40
3.8.2 Struktura rozhodnutí SDEU v otázkách jednotného vnitřního trhu.....	41
3.8.3 Délka řízení v oblasti volného pohybu zboží	42
3.8.4 Preference druhu vydávaných rozhodnutí SDEU	43
4. Omezení volného pohybu zboží prizmatem zásadní judikatury	45

4.1	Výjimky stanovené primárním právem	45
4.1.1	Veřejná mravnost.....	45
4.1.2	Veřejný pořádek	47
4.1.3	Veřejná bezpečnost.....	47
4.1.4	Ochrana zdraví a života lidí a zvířat, ochrana rostlin	48
4.1.5	Ochrana národního kulturního pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu	49
4.1.6	Ochrana průmyslového a obchodního vlastnictví	49
4.2	Kategorické požadavky a pravidlo rozumu	50
4.2.1	Rozdíl v aplikaci výjimek čl. 36 SFEU a pravidla rozumu	51
4.2.2	Následný vývoj volného pohybu zboží v judikatuře SDEU	52
4.3	Právní analýza vybraného rozhodnutí	53
4.3.1	Skutkový stav	54
4.3.2	Předběžné otázky.....	54
4.3.3	Právní rámec	55
4.3.4	Překážka volného pohybu zboží.....	55
4.3.5	Odpovědi na předběžné otázky.....	56
4.3.6	Zhodnocení rozhodnutí.....	57
4.4	Verifikace stanovených hypotéz.....	57
4.5	Návrhy a doporučení	59
5.	Závěr.....	61
	Seznam použité literatury.....	64
	Seznam zkratk.....	68
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce.....	69
	Seznam příloh	70

1. Úvod

Evropská integrace plní velmi významnou roli pro vývoj členských států Evropské unie, jakož i v konečném důsledku pro budoucnost samotných občanů. Jedním z největších úspěchů integračního procesu bylo vytvoření jednotného vnitřního trhu, jenž má mimo jiné za důsledek vytvoření prostoru bez vnitřních hranic, kterým zvyšuje konkurenceschopnost a ekonomickou výkonnost členských států. Tímto okamžikem se trh Evropské unie stal pro podnikatele a spotřebitele v zásadě trhem domácím a nezanedbatelným způsobem změnil charakter jejich činnosti. Z tohoto důvodu, a rovněž pro rozsáhlost analyzované problematiky jednotného vnitřního trhu, se ve své práci zaměřuji pouze na svobodu volného pohybu zboží, kterou tak mohu podrobit preciznější analýze.

Uvolněním obchodu na základě svobody volného pohybu zboží však rovněž vznikla potřeba jeho právní regulace, a to především za účelem ochrany všech subjektů, kteří se na něm podílí. Není totiž pochyb o tom, že výhoda spočívající v možnosti plného využívání potenciálu, který jim obchod napříč prostoru Společenství nabízí, s sebou rovněž přináší více příležitostí pro morální hazard, porušování pravidel hospodářské soutěže či zásahů do subjektivních práv spotřebitelů a podnikatelů.

Obchod mezi členskými státy se uskutečňuje v jeho rámci podle specifických komunitárních pravidel spočívajících zejména v tom, že členské státy nesmí pohybu zboží klást do cesty překážky či omezení. Pravidla, která mají tento předpoklad zabezpečit, jsou upravena nejen ve smlouvách primárního práva, předpisech sekundárního práva, ale především jsou dále zásadním způsobem upřesněna judikaturou SDEU. Není totiž nijak neobvyklým jevem, že komplikovaností vztahů běžného života dochází k situacím, které tvůrce předpisu nepředpokládal a leckdy ani předpokládat nemohl. Jsem navíc přesvědčena o tom, že takto do důsledků propracovaná podoba předpisů by byla na úkor jejich srozumitelnosti a podnětem pro jejich obcházení. Je právě úlohou SDEU doplnit a interpretovat mezery, jenž účinná právní úprava neřeší, ale jejich řešení si praxe vynucuje.

Cílem této diplomové práce je proto prostřednictvím vymezení právní úpravy volného pohybu zboží a rozhodovací činnosti SDEU zhodnotit, jaký podíl má judikturní činnost SDEU na stanovení pravidel volného pohybu zboží. Pro celistvé pochopení analyzované problematiky je přitom dle mého názoru nezbytné soustředit pozornost na samotný průběh řízení před SDEU, tedy jakým způsobem se judikáty „rodí“, které osoby je mohou ovlivňovat a jaké výstupy SDEU skutečně vykazuje.

Diplomová práce je tvořena třemi hlavními kapitolami, přičemž záměrem úvodní

kapitoly je přiblížit problematiku svobody volného pohybu zboží včetně jejího právního zakotvení v obecnější rovině, podstatou následující kapitoly je vymezit konkrétně proces rozhodování SDEU v otázkách volného pohybu zboží a v rámci závěrečné kapitoly pak na konkrétních judikátech demonstrovat, jaký dopad konečná rozhodnutí SDEU pro dané případy měla.

První kapitola charakterizuje svobodu volného pohybu zboží, a to z hlediska jejího historického vývoje a jejích hlavních charakteristik, která se během této doby zformovaly. Je zachycena definice a územní působnost volného pohybu zboží, zásady jeho fungování a vymezeny překážky volného pohybu zboží. Další část kapitoly je věnována legislativnímu zakotvení volného pohybu zboží v primárním a sekundárním právu a vzájemnému vztahu článků ve Smlouvě o fungování Evropské unie. Tímto je vyložen základní rámec pravidel, kterými se SDEU při svém rozhodování musí řídit.

Předmětem následující kapitoly je instituce Soudního dvora Evropské unie v otázkách volného pohybu zboží. V úvodní části je představena samotná organizace SDEU a její složení, v návaznosti na to je poté nastíněn průběh řízení, která pro analyzovanou oblast mohou nastat. Jedná se o řízení, která mohou zahájit dotčené fyzické či právnické osoby prostřednictvím přímých žalob a dále o řízení, která řeší tzv. předběžné otázky. Kapitola je přitom koncipována natolik specifickým způsobem, aby byla vodítkem či praktickým návodem pro kohokoliv, kdo by se rozhodl k SDEU žalobu podat. Záměrem této kapitoly je tímto způsobem odbourat abstraktnost a nereálnost, jenž možnost podání žaloby k SDEU u neodborné veřejnosti vzbuzuje. Kapitola pokračuje vytvořením statistik z údajů databáze SDEU CURIA a z Výročních zpráv SDEU, a podrobuje analýze kritéria počtu řešených případů napříč svobodami jednotného vnitřního trhu, délky řízení či typu vydaných rozhodnutí. Výstup z grafických znázornění má reflektovat skutečný současný stav rozhodovací činnosti v oblasti volného pohybu zboží. Završením procesní problematiky řízení před SDEU je jeho komparace s civilním řízením před obecnými soudy České republiky. Vztah České republiky k řízení před SDEU je dále nastíněn uvedením kauz, ve kterých figurovala jako účastník.

Závěrečná kapitola se pak výlučně zaměřuje na judikaturu v oblasti volného pohybu zboží. Protože se výrazná část rozhodnutí týká zákazu překážek a naopak dovolených omezení volného pohybu zboží, je pozornost zaměřena na tuto výseč judikatury. Je zohledněn výklad SDEU k jednotlivým výjimkám ze zákazu volného pohybu zboží, jakož i jejich následný vývoj. Závěrem kapitoly je provedena právní analýza vybraného judikátu, na základě které je předestřen myšlenkový proces soudců SDEU, struktura rozhodnutí a jeho

následné zhodnocení.

Vedle stanoveného cíle jsou v této práci definovány tři hypotézy, které analyzují následující otázky: H1: Tendence vývoje počtu řešených případů v otázkách volného pohybu zboží na celkovém nápadu¹ je rostoucí. H2: Průměrná délka řízení před SDEU je delší pěti let. H3: Judikurní činnost SDEU má pozitivní dopad na volný pohyb zboží.

Stěžejními metodami zkoumání pro účely této práce jsou analýza, abstrakce a komparace. Dále využívám metody logického výkladu a metodu teleologickou při zkoumání účelu a smyslu právní normy. Svou práci završuji zhodnocením zkoumané problematiky, přičemž využívám metody syntézy.

Tématu jednotného vnitřního trhu je věnováno široké spektrum odborné literatury. Je však minimálně k pozastavení, že česká publikace, která by se komplexně věnovala pouze svobodě volného pohybu zboží, však už k nalezení není.² Pro zpracování informací byly využity jak tištěné české a zahraniční odborné publikace, tak elektronicky dostupné primární a sekundární předpisy Evropské unie, celoevropské statistiky a rovněž odpovídající judikatura z oficiální databáze SDEU Curia. Pro účely této práce je již použito nové číslování SFEU po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost a to rovněž tehdy, pokud se odkazuje na rozsudky Soudního dvora vynesené podle Smlouvy o ES.

¹ Žaloby či návrhy podané k soudu v právní terminologii.

² Inspirací by tak mohla být například publikace cizojazyčná s názvem „*Goods and Services in EC Law: A Study of the Relationship Between the Freedoms*“, která se soustředí pouze na volný pohyb zboží a služeb.

2. Teoretická východiska volného pohybu zboží

Zásada volného pohybu zboží jako jedna ze základních svobod vnitřního trhu definovaná ve Smlouvě o fungování EU významným způsobem přispěla jeho vytváření a doposud stále značnou měrou podporuje jeho rozvoj. Právo na volný pohyb zboží, které pochází z členských států, nebo zboží ze třetích zemí, které je ve volném oběhu v členských státech, je jednou ze základních zásad Smlouvy, jak je také uvedeno v článku 28 SFEU. Právní předpisy zakotvují svobodu zboží ve svých ustanoveních prostřednictvím vymezení vnitřního trhu a činnost soudů ji dále analyzují v konkrétních případech. Tím volný pohyb zboží dostává jasné obrysy tak, aby mohl dále formovat a stimulovat zahraniční obchod bezproblémovou výměnou zboží a následný ekonomický růst členských zemí.³

Záměrem této kapitoly je nastínit, jakými etapami vývoje svoboda volného pohybu zboží prošla, definovat pojem zboží, jeho územní působnost a hlavní zásady, na kterých funguje, a v neposlední řadě definovat, jak je svoboda zboží vymezena v primárním a sekundárním právu ES. První kapitola je završena obecným výkladem překážek a omezení volného pohybu zboží, jež budou prostřednictvím příslušných judikátů analyzovány v závěrečné kapitole.

2.1 Exkurz do historie vývoje volného pohybu zboží

K prvnímu důležitému mezníku ve vývoji volného pohybu zboží patřilo zrušení cel a množstevních omezení. Tarifní překážky, kvantitativní omezení a další měla být odstraněna před koncem přechodného období, tedy před 1. lednem 1970. Již dne 1. července 1968 však byla vytvořena celní unie, a tedy mezi členskými státy došlo ke zrušení cla na dovoz průmyslových výrobků. K odbourání cel na zemědělské produkty pak došlo do jednoho roku poté. Pro obchodování s nečlenskými státy byl přijat jednotný celní sazebník. Proces liberalizace byl komplikován postupným přistupováním nových členských zemí - Dánska, Velké Británie a Irsko a dalších států, který nepodporovaly volný pohyb všech svobod.⁴

V 70. letech 20. století se prohlubování integračního procesu v souvislosti s ropnými krizemi zastavilo. Členské státy se v této době často uchýlovaly k protekcionistickým opatřením, které znevýhodňovaly zahraniční poskytovatele.

Následně v roce 1985 na konferenci v Miláně, byl podán návrh lorda Cockfielda

³ TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. vyd. Praha: Linde, 2006. str. 134.

⁴ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. str. 423.

k přijetí přes 300 návrhů na opatření k dokončení vnitřního trhu. Tento souhrn opatření představoval tzv. Bílou knihu, která vymezovala konkrétní, ač právně nezávazné, úkoly. V r. 1986 byl poté schválen Jednotný právní akt, ve kterém byly úkoly Bílé knihy zakotveny. Většina opatření je již v současnosti přijata. Jednotný trh však stále potřebuje zásadní reformy, má-li být schopen reagovat na výzvy technologického pokroku, neboť se jedná o jeden z klíčových faktorů pro posílení konkurenceschopnosti EU.

Dalším důležitým mezníkem byla harmonizace příslušných vnitrostátních právních předpisů. Od poloviny 70. let se prosazovaly snahy o harmonizaci právních předpisů, s tím související zavedení pravidla hlasování kvalifikovanou většinou a zásady vzájemného uznávání vnitrostátních předpisů. Od druhé poloviny 70. let 20. století pak vyvinulo Společenství v tomto ohledu značné úsilí. Bylo přijato více než 250 směrnic, které se týkají celé řady oblastí vztahujících se k vnitřnímu trhu. Přijetí harmonizačních předpisů Společenství umožnilo, aby překážky vytvořené vnitrostátními ustanoveními byly odstraněny jako nepoužitelné, a byly zavedeny společné předpisy, jejichž cílem bylo zajistit jak volný pohyb zboží, tak dodržování dalších cílů stanovených Smlouvou o založení Evropského společenství týkajících se např. životního prostředí, spotřebitelů, hospodářské soutěže a dalších. V této době došlo také ke změně přístupu Společenství k technickým požadavkům kladeným na výrobky. Nastává odklon od tzv. směrnic starého přístupu, které určovaly detailní požadavky na parametry produktů. Přistoupila se k tzv. směrnicím nového přístupu, které obsahují obecné požadavky kladené na bezpečnost a ekologičnost produktů.⁵

Harmonizace byla často zpočátku velmi obtížná, neboť přijímání směrnic bylo znesnadněno množstvím technických specifikací a požadavkem jednomyslnosti v Radě. Dopad těchto směrnic byl však pozitivní. Harmonizace musela být totiž omezena na základní požadavky a opodstatněná pouze tehdy, pokud vnitrostátní předpisy nebylo možné považovat za rovnocenné a pokud tyto předpisy vytvářely omezení. Účelem směrnic přijatých na základě tohoto nového přístupu mělo být jednak zajistit volný pohyb zboží prostřednictvím technické harmonizace celých odvětví, ale také zaručit vysokou úroveň ochrany cílů veřejného zájmu uvedených v čl. 114 odst. 3 SFEU (např. u stavebních materiálů, plynových zařízení a telekomunikačních koncových zařízení).⁶

Později byla usnadněna zavedením pravidla hlasování kvalifikovanou většinou, které je vyžadováno při přijímání většiny směrnic týkajících se jednotného vnitřního trhu, a zvolením

⁵ POMAHÁČ, Richard. *Evropské právo*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2011. str. 144.

⁶ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Princip vzájemného uznávání na vnitřním trhu se zbožím* [online]. 2006 [cit. 16.2.2015]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument1249.html>

nového přístupu, jehož cílem bylo vyhnout se nákladné a podrobné harmonizaci navrhované Komisí v Bílé knize z června roku 1985.⁷

Postupně byly odstraněny nepřímé daně a administrativní procedury spojené se zbožím, které by mohly působit jako překážky volného pohybu zboží. Členské státy musí uzpůsobit státní monopoly obchodní povahy tak, aby byla vyloučena diskriminace mezi příslušníky členských států v případě, že jde o podmínky nákupu nebo odbytu zboží. Také byla stanovena pravidla pro činnost podniků a poskytování výhradních práv a zavádí pravidla pro poskytování státních podpor podnikům. Vnitřní trh se čtyřmi svobodami pohybu byl po odstranění fyzických (kterými je zrušení kontrol na vnitřních hranicích), technických a daňových překážek oficiálně završen k 1. lednu 1993.⁸

2.2 Všeobecná charakteristika volného pohybu zboží

2.2.1 Vymezení definice

Protože v praxi často není jednoznačné, zda se o zboží jedná (nejčastěji přitom dochází k zaměňování pojmu zboží a služby), soustředí se tato kapitola na vymezení jeho pojmu.

Pojem zboží, ač se jedná o základní svobodu vnitřního trhu, v samotném znění Smlouvy o založení ES nenajdeme. Pro výklad jeho definice musíme vycházet z judikatury Soudního dvora Evropské unie, která zboží charakterizovala jakožto „výrobky, které mají hodnotu vyjádřitelnou v penězích, a které jsou způsobilé být předmětem obchodních transakcí.“⁹ Z takového výkladu je patrných několik definičních znaků.

V prvé řadě je vhodné upozornit na část definice vyjádřenou slovy „*hodnotou vyjádřitelnou v penězích*“, kterou se nemíní pouze kladná hodnota, ale může se jednat také o hodnotu negativní. Proto mohou být například zbožím také odpadky, které již své pozitivní hodnoty pozbyly.¹⁰ Definičním znakem je pouze ocenitelnost zboží v peněžní jednotce bez ohledu na to, jakých hodnot dále bude nabývat. Zbožím musí být dále, jak je z definice patrné, „výrobky“, tedy musí se jednat o věci hmotné, které jsou zároveň schopné být

⁷ European Law Monitor. *EU Free movement of Goods*[online]. 2014[cit. 20.2.2015]. Dostupné z: <http://www.europeanlawmonitor.org/eu-policy-areas/eu-free-movement-of-goods.html>

⁸ TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. vyd. Praha: Leges, 2010. str. 200.

⁹ Rozhodnutí SDEU: „Umělecké poklady“, Komise v. Itálie, sp. zn. 7/68

¹⁰ Rozhodnutí SDEU: „Valonský odpad“, Komise v. Království Belgie, sp. zn. C-2/90:

„(28) A proto je třeba nahlížet na odpad, ať recyklovatelný nebo nikoli, jako na výrobek, jehož přepravě zásadně nesmí být bráněno podle čl. 30 SEHS.“

předmětem obchodování. To je také rozdílem například od svobody služeb, kde, jak ze samotné povahy této svobody vyplývá, budou služby většinou věcmi nehmotnými.

Definice zboží, jak je výše uvedena, byla takto interpretována v rozsudku č. 7/68 (Komise vs. Itálie). Na tento rozsudek však dále činnost Soudu navazovala, když v následujících rozsudcích rozšířila definici zboží také na předměty duševního vlastnictví, předměty umělecké nebo zemědělské výrobky či výrobky, které jsou dodávány s poskytovanou službou (např. voda, elektrická energie atd.).¹¹

V judikatuře byla dále rozváděna otázka zboží ve vztahu ke službám tak, že pokud jsou určité úkony spojeny s jeho výrobou, jedná se vždy o zboží. V předmětném rozhodnutí SDEU šlo o práva související s distribucí filmu. Britská společnost udělila francouzské společnosti Cinétheque výlučná práva k distribuci svého nového filmu. Francouzská národní federace kin však zakázala svým předběžným opatřením prodej videokazet, protože byl porušen zákon o audiovizuální komunikaci. Ten uvádí, že nový film může být po určitou dobu promítán pouze v kinech, poté po určitou dobu může být vedle toho prodáván i na videokazetách, a po uplynutí této lhůty může být vysílán i v televizi. Britská společnost podala žalobu a soud se obrátil na SDEU s předběžnou otázkou. Po projednání věci rozhodl SDEU, že zhodnocení filmového díla jeho nahráním a distribucí na videokazetách je třeba chápat jako zboží dle SFEU.¹²

Judikatura v jednotlivých rozsudcích také vedle pozitivního pojetí definice¹³ vymezila případy, kdy se o zboží nejedná. Hovoříme zde o právech duševního vlastnictví, věci, s nimiž obchodovat nelze¹⁴ - droby, zbraně, lidské orgány a věci osvědčující práva - rybářské certifikáty, losy.¹⁵ Soud se také vyslovil k otázce peněžních prostředků a stanovil, že peněžní prostředky v systému Smlouvy nejsou považovány za zboží, které by spadalo pod čl. 30 – 37 SEHS. Španělský soud, který vedl trestní řízení, položil předběžnou otázku SDEU, aby rozhodl ve věci prevozu peněžních prostředků nad 1 milion přes hranice. Ve vymezeném skutkovém stavu rozsudku šlo o Itala, pan Bordessu, který byl na španělsko-francouzských hranicích zatčen, protože se pokusil převézt do Francie 50 milionů peset bez příslušného úředního povolení. Ve Španělsku tehdy platilo nařízení, které podmiňovalo vývoz španělské měny přesahující hodnotu 1 milion právě takovým úředním povolením. Výsledkem judikátu tak bylo stanovisko, že úprava, která činí vývoz mincí, bankovek a šeků na majitele závislým

¹¹ SNELL, Jukka. *Goods and Services in EC law, A Study of the Relationship Between the Freedoms*. Oxford: Oxford University Press, 2002. str. 6.

¹² Rozhodnutí SD EU: „Cinétheque“, sp. zn. 60 a 61/84

¹³ KLÍMA, Karel et al. *Evropské právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. str. 138.

¹⁴ Tzv. res extra commercium

¹⁵ POMAHÁČ, Richard. *Evropské právo*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2011. str. 142.

na předchozím povolení úřadu nebo na předchozím ohlášení, a pro případ nesplnění tohoto požadavku obsahuje pohružku trestem, nespadá do působnosti čl. 30 a 59 SEHS. Peněžní prostředky tedy podléhají režimu pohybu plateb a kapitálu a nepatří do režimu volného pohybu zboží. Do pojmu zboží nelze zařazovat prostředky, které slouží či jsou zamýšleny na nákup nebo pořízení zboží.

V neposlední řadě je nezbytné podotknout, že ve všech případech posuzování volného pohybu zboží není rozhodující státní příslušnost jeho majitele, ale pouze status samotného zboží.¹⁶ Stojí tak beze sporu minimálně za povšimnutí, nakolik došlo v průběhu let prostřednictvím přijatých soudních rozhodnutí k rozšíření původní definice zboží. Beze sporu bude ještě takových rozhodnutí řešících specifické situace přibývat.

2.2.2 Územní působnost volného pohybu zboží

Volný pohyb zboží, jak byl v předchozí kapitole specifikován, se uplatňuje v rámci své územní působnosti. Ta pokrývá území celní unie dle čl. 52 SEU ve spojení s čl. 355 SFEU a území zóny volného obchodu. Kromě všech členských států tam tak také patří Vatikán, Andorra, Monako, San Marino a Turecko (to však jen pro průmyslové výrobky), přičemž na všechny výše uvedené země se vztahuje společný celní sazebník. Bezcelní režim se však vedle toho vztahuje rovněž na státy Evropského hospodářského prostoru (Norsko, Lichtenštejnsko, Island a Švýcarsko), jakožto na zónu volného obchodu, ačkoliv společný celní sazebník zde již navenek není. Do působnosti volného pohybu zboží dále spadá specifická kategorie ostrovních států, které jsou zámořskými územími členských států. Jedná se o Guadeloupe, Francouzskou Guyanu, Martinik, Réunion, Svatého Bartoloměje, Svatého Martina, Azor, Madeiry a Kanárské ostrovy). Právním základem pro zařazení těchto oblastí je čl. 349 SFEU.

Za účelem podpory hospodářského a sociálního rozvoje se členské státy rozhodly, že k Unii přidruží také mimoevropské země a území, které mají zvláštní vztah k Dánsku, Francii, Nizozemsku nebo Spojenému království a vyjmenovávají je v příloze II SFEU. Jedná se například o Grónsko, Nizozemské Antily, Kajmanské ostrovy další území. Územní působnost volného pohybu zboží se tak bude vztahovat také na tyto země v privilegovaném režimu.

¹⁶ SNELL, Jukka. *Goods and Services in EC law, A Study of the Relationship Between the Freedoms*. Oxford: Oxford University Press, 2002. str. 5.

2.3 Zásady volného pohybu zboží

Pro přehlednost fungování svobody volného pohybu zboží uvádím několik stěžejních, ač ve světle předchozích kapitol již zřejmých, principů, na kterých je pohyb zboží založen:

1. Pohybu zboží uvnitř území unie nesmí být bráněno žádnou překážkou ze strany členských států
2. Společenství je založeno na celní unii, která pokrývá veškerý obchod se zbožím. Je vytvořen jednotný celní sazebník pro styk s nečlenskými zeměmi, tzv. „komunitární celní kodex“, který je stanoven nařízením Rady č. 2913/93 Úř. V. a zakotven v čl. 28 SFEU. Zboží vstupující do celní unie z nečlenské země je tak vždy zatíženo clem dle sazebníku a členské státy nemohou uvalit na zboží z nečlenských zemí cla od tohoto sazebníku odlišná.
3. Zásada nediskriminace zboží ve volném oběhu (dále jen „unijní zboží“) vůči tuzemskému zboží, která říká, že na unijní zboží se musí vztahovat stejný režim jako na zboží tuzemské. Zboží z ostatních členských zemí nesmí být znevýhodněno vůči domácímu výrobku clem nebo speciální daní. Unijním zbožím je:
 - a. zboží vyrobené v EHP
nebo
 - b. zboží dovezené, u něhož byly splněny dovozní formality a zaplacen cla, která však nebyla vrácena (jednalo by se jinak o druh státní podpory).¹⁷

2.4 Překážky a omezení volného pohybu zboží

Pro fungující volný pohyb zboží je nezbytné odstranění překážek. Mezi hlavní překážky, se kterými se členské státy potýkaly, a které bylo nutné odstranit, patří tarifní a netarifní překážky.¹⁸

2.4.1 Tarifní překážky

Tarifní překážky zahrnují exportní a importní cla, opatření s rovnocenným účinkem jako cla a vnitřní diskriminační zdanění. Všechny zmíněné představují překážky spočívající v zaplacení určité finanční částky. Cla jsou překážkou historicky nejstarší. Byla odbourávána

¹⁷ URBAN, Luděk. *Volný pohyb zboží: Jak byly otevřeny trhy zboží*. Euroskop.cz [online]. 2015 [cit. 22.1.2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8734/sekce/volny-pohyb-zbozi/>

¹⁸ Lacina, Lubor a Ostřížek, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011. str. 213.

postupně, a to tak, že členské státy se nejprve zavázaly pouze cla nezvyšovat a nezavádět cla nové, později byla cla odbourávána, až finálně v r. 1968 byla úplně zrušena. Z tohoto typu překážky neexistuje žádná výjimka, která by clo připouštěla. Jsou zakázána absolutně.¹⁹

Za opatření s rovnocenným účinkem clům se považuje jakákoliv dávka, byť méně významná, uložená na základě toho, že zboží přechází státní hranice. Tato opatření jsou rovněž zakázána bez dalšího.

Poplatky za kontrolu dováženého zboží ve veřejném zájmu jsou rovněž nepřipustné.²⁰

2.4.2 Netarifní omezení

Netarifní neboli kvantitativní překážky představují dovozní a vývozní kvóty, opatření s rovnocenným účinkem jako kvóty, státní monopoly obchodní povahy a zadávání veřejných zakázek. Jedná se tedy o omezení, která limitují objem či množství, jež smí překročit hranici. Na rozdíl od překážek tarifních jsou však ve výjimečných situacích kvantitativní omezení dovolena.²¹

Kvótami se rozumí přímá množstevní omezení. Jsou založena na jednostranném právním aktu státu, avšak také mohou být obsaženy v mezinárodní smlouvě. Opatření s rovnocenným účinkem kvantitativním omezením, tzv. ORUKO, nejsou nijak specificky vymezena v primárním právu, jejich definici však poskytuje judikatura. ORUKO bylo definováno v rozhodnutí „Dassonville“ jako *opatření členského státu, které může ovlivnit intraunijní obchod, a to přímo nebo nepřímo, skutečně nebo potenciálně*. Stačí splnit jednu podmínku, která může omezit obchod v rámci Unie, aby byly definiční znaky opatření naplněny.²²

2.5 Právní základ svobody zboží

V následující kapitole je zachyceno, jak je svoboda volného pohybu zachycena ve smluvních pramenech ES, ale také v pramenech sekundárních, jejichž potřeba vzniku v průběhu času vznikla.

¹⁹ Rozhodnutí SDEU 2 a 3/69 „Zpracovatelé diamantů“

²⁰ TICHÝ, Luboš a kol. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 2. vyd. Praha: Linde, 2011. str. 452.

²¹ Viz kapitola 4 dále podrobněji.

²² CRAIG, Paul a BÚRCA DE, Gráinne. *EU Law: Text, Cases and Materials*. Oxford: Oxford University Press, 2007. str. 824.

2.5.1 Primární právo

Účelem právní úpravy je chránit veřejné zájmy, ke kterým všechny členské státy směřují. Jedná se o ochranu veřejného zdraví, ochranu životního prostředí, ochranu spotřebitelů, zachování důvěry veřejnosti v sektor finančních služeb a ochranu před nedovoleným podnikáním a obchodováním. Důsledkem a konečným cílem je pak to, aby se zboží na trhu jednoho členského státu Společenství mohlo volně pohybovat i v dalších členských státech ES.

Volný pohyb zboží byl upraven Smlouvou o založení ES v člancích 23 - 31 SES. Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, byla Smlouva o založení ES přejmenována na Smlouvu o fungování Evropské unie a úprava volného pohybu zboží se přesunula do článků 28 - 32 a 34 - 36 SFEU. Lze říci, že na celkovou úpravu volného pohybu zboží se komplexně vztahují ustanovení od článku 23 – 37 SFEU. S volným pohybem zboží však také souvisí regulace státních podpor upravená v článku 107 a daňová ustanovení v článku 110 a násl.²³ Cílem této kapitoly je vyložit jednotlivé články Smlouvy a vztah mezi nimi.

Článek 28 a 30 SFEU

Čl. 28 odst. 1 SFEU *„Unie zahrnuje celní unii, která pokrývá veškerý obchod zbožím a která zahrnuje jak zákaz vývozních a dovozních cel a všech poplatků s rovnocenným účinkem mezi členskými státy, tak i přijetí společného celního sazebníku ve vztahu ke třetím zemím.“*

Čl. 29 SFEU *„Za výrobky ve volném oběhu v členském státě se pokládají ty výrobky, které pocházejí ze třetích zemí, u kterých byly v tomto členském státě splněny dovozní náležitosti a zaplacen cla a poplatky s rovnocenným účinkem a u kterých nedošlo k plnému ani částečnému navrácení těchto cel a poplatků.“*

Čl. 30 SFEU *„Dovozní nebo vývozní cla a poplatky s rovnocenným účinkem jsou mezi členskými státy zakázány. Tento zákaz se vztahuje také na cla fiskální povahy.“*

Článek 28 odst. 1 stanovuje rozsah celní unie, tedy to, že pokrývá veškerý obchod se zbožím a zahrnuje zákaz vývozních a dovozních cel a všech poplatků s rovnocenným účinkem mezi členskými státy. Vůči třetím zemím se uplatňuje jednotný postup v podobě společného celního sazebníku. V čl. 30 je uveden zákaz dovozních a vývozních cel jakož i

²³ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. *Úřední věstník Evropské unie*, 2012. str. 53. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>

poplatků s rovnocenným účinkem.²⁴ Pojem poplatku však není definován Smlouvou, nýbrž judikaturou. Soudní dvůr Evropské unie jej definuje jako jakýkoli poplatek, „*který, je-li uvalen na výrobek dovezený z členského státu, ale nikoliv na podobný domácí výrobek, má stejný účinek na volný pohyb zboží jako clo, tím že mění jeho cenu*“ a může být považován za poplatek, jenž má rovnocenný účinek, bez ohledu na svou povahu nebo formu.²⁵

Tento zákaz platí mezi všemi členskými státy. Vztahuje se také na cla fiskální povahy.²⁶ Na rozdíl od kvantitativních omezení neexistují ze zákazu těchto cel žádné výjimky. Navíc, jak vyplývá z čl. 28 odst. 2, zákaz dle čl. 30 se týká kromě výrobků, které pocházejí z členských států, také těch výrobků, které pochází ze třetích zemí a které jsou v členských státech ve volném oběhu. Jaké výrobky se považují za výrobky ve volném oběhu, je definováno v čl. 29.

Článek 34 a 35 SFEU

Čl. 34 SFEU: „*Množstevní omezení dovozu, jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem, jsou mezi členskými státy zakázána.*“

Čl. 35 SFEU: „*Množstevní omezení vývozu, jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem, jsou mezi členskými státy zakázána.*“

Prostřednictvím těchto ustanovení jsou zakázána opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením. Tento zákaz vychází ze tří stěžejních judikátů – rozsudek „Dassonville“, „Cassis de Dijon“ a „Keck“.

Prvním z nich je rozsudek Dassonville, ve kterém Soudní dvůr Evropské unie stanovil, že *veškeré obchodní právní úpravy členských států, které by mohly přímo nebo nepřímo, skutečně nebo potenciálně narušit obchod uvnitř Společenství, je třeba považovat za opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením*. Tento závěr byl dále konkretizován v rozsudku „Cassis de Dijon“ z roku 1979, který určil, že *všem výrobkům, které jsou legálně vyráběny a uváděny na trh v některém členském státě v souladu se spravedlivými a obvyklými pravidly a výrobními postupy tohoto členského státu, musí být umožněn přístup na trh všech členských států*.

²⁴ SDEU poplatek s rovnocenným účinkem vymezil jako „*jakoukoliv peněžní dávku, uloženou na základě toho, že zboží přechází státní hranice*“. TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. vyd. Praha: Linde, 2006. str. 138.

²⁵ KLÍMA, Karel et al. *Evropské právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. str. 141.

²⁶ Cla fiskální povahy jsou taková, která mají stejný účinek jako daně.

Na základě tohoto judikátu byla také konstruována zásada vzájemného uznávání, která fakticky znamenala, že členské státy jsou na svém území povinny umožnit volný pohyb a prodej zboží, které je v jiném z členských států legálně vyráběno a uváděno na trh, a to i v případě neexistence evropských harmonizačních opatření.

Působnost čl. 34 SFEU je limitována situacemi specifikovanými v rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie pod názvem „Keck“. V něm je konstatováno, že určité podmínky prodeje, nejsou-li diskriminační, spadají mimo oblasti působnosti uvedeného článku. Aby bylo taková opatření možné subsumovat pod tyto případy, musí:

- být použitelná na všechny dotčené subjekty provozující svou činnost na území daného členského státu,
- postihovat stejným způsobem, de facto i de iure, uvádění tuzemských výrobků i výrobků pocházejících z jiných členských států na trh.

Článek 36 SFEU

Čl. 36 SFEU: „Články 34 a 35 nevylučují zákazy nebo omezení dovozu, vývozu nebo tranzitu odůvodněné veřejnou mravností, veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností, ochranou zdraví a života lidí a zvířat, ochranou rostlin, ochranou národního kulturního pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu, nebo ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví. Tyto zákazy nebo omezení však nesmějí sloužit jako prostředky svévolné diskriminace nebo zastřeného omezování obchodu mezi členskými státy.“

Článek 36 je považován za tzv. exempční klausuli. Stanovuje výjimky ze zákazu opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením v případě, že jsou tato opatření odůvodněna obecnými důvody, které nejsou hospodářské povahy jako je například veřejný pořádek, veřejná morálka či veřejná bezpečnost. Opatření však nesmí být nepřiměřené. Nutností je zachování zásady proporcionality, dle které se musí jednat o omezení pouze nezbytné úrovně. Pokud však je pro danou výjimku na úrovni Unie přijat právní předpis, který by ji výslovně nepřipouštěl, rázem platit přestává.²⁷

Vedle obecných důvodů je možné udělit výjimku ze zákazu opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením také na základě závazných požadavků. Jedná se například o ochranu životního prostředí, ochranu spotřebitele či poctivost finančních transakcí a další. Jestliže se členský stát pro opatření z podobných důvodů rozhodne, je povinen to

²⁷ TRIDIMAS, Takis. *The general principles of EU law*. 2.vyd. Oxford: Oxford University Press, 2006. str. 209.

oznámit Komisi. V článcích 114 a 117 SFEU je nastaven monitorovací mechanismus sledující postup v těchto případech.²⁸

Článek 37 SFEU

Článek 37 dále přikazuje členským státům upravit státní monopoly obchodní povahy takovým způsobem, aby byla vyloučena jakákoliv diskriminace mezi státními příslušníky členských států, pokud jde o podmínky nákupu a odbytu zboží. Vztahuje se na každý subjekt, jehož prostřednictvím členský stát kontroluje, řídí nebo významně ovlivňuje dovoz či vývoz mezi členskými státy, bez ohledu na to, zda se tak děje právně nebo fakticky, přímo či nepřímo.

Vztah mezi články 34 – 36 SFEU

Mezi články 34, 35 a 36 SFEU existuje těsná souvislost:

- **článek 34 SFEU** se týká dovozu uvnitř EU a zakazuje „*množstevní omezení, jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem*“ mezi členskými státy,
- **článek 35 SFEU** se týká vývozu z jednoho členského státu do jiného a zakazuje „*množstevní omezení, jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem*“,
- **článek 36 SFEU** stanoví odchylky od svobod vnitřního trhu vymezených články 34 a 35 SFEU, jež jsou ze zvláštních důvodů dovoleny.

Ze znění článku je patrné, že jednotlivá ustanovení na sebe navazují. Pro určení toho, zda je předmětné opatření legální a neomezuje nedovoleným způsobem volný pohyb zboží, musíme nejdříve vycházet z čl. 34 a určit, zda se skutečně o kvantitativní omezení nebo opatření s rovnocenným účinkem jedná. Pokud tomu tak bude, musíme dále věnovat pozornost čl. 36, který uvádí výjimky z opatření nedovolených. Pokud opatření nespadá ani pod žádnou z těchto výjimek, můžeme dojít k závěru, že se definitivně jedná o nedovolené opatření.

Tento postup může samozřejmě proběhnout pouze za podmínky, že jsou dodrženy obecné zásady zákazu skryté diskriminace mezi dováženým a domácím zbožím a svévolného omezování obchodu.²⁹

²⁸ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. *Úřední věstník Evropské unie*, 2012, str. 53. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>

²⁹ Kol. autorů. *Volný pohyb zboží. Příručka k uplatňování Smlouvy upravující volný pohyb zboží*. Lucemburk: Generální ředitelství pro podniky a průmysl, 2010. str. 16.

Test proporcionality

Zároveň však při výše zmíněném postupu musí být dodrženo pravidlo proporcionality. Proporcionalita je jedním z důležitých principů evropského práva. V nejabstraktnějším pojetí princip proporcionality vyžaduje, aby dané jednání bylo vždy úměrné svému cíli, musí být tedy přiměřené a nezbytné. Zásada proporcionality mimo jiné vytváří podklad pro přezkum národních opatření, která mohou také ovlivňovat svobodu volného pohybu zboží.

K tomu, aby se dalo posoudit, zda je dané opatření proporcionalní, je třeba podrobit jej testu proporcionality. Ten se skládá z tří dílčích částí:

- má za úkol určit, zda je dané opatření vhodné k dosažení legitimního cíle,
- musí být také zjištěno, jestli je opatření nutné k tomu, aby bylo cíle dosaženo, resp. jestli by stejného výsledku nemohlo být dosaženo méně omezujícím způsobem. K tomu slouží takzvaný test nejméně omezující alternativy,³⁰
- musí být ověřeno, zda opatření nemá nepřiměřený vliv na jím dotčené osoby. Přitom se zkoumá tzv. proporcionalita v užším slova smyslu. V praxi SDEU většinou nerozlišuje mezi druhým a třetím testem.³¹ Sice to není výslovnou podmínkou k tomu, aby dané opatření mohlo spadat pod příslušné exempční ustanovení SFEU, nicméně SDEU požaduje, aby bylo k dosažení daného účelu použito vždy co nejméně omezujících opatření.³²

2.5.2 Sekundární právo

Největší část sekundárních právních předpisů vnitřního trhu se věnuje právě zboží, a to jeho výrobě a odbytu. Cílem norem sekundárního práva v oblasti volného pohybu zboží je překonat překážky, které vyplývají z odlišností národních předpisů. Častými jsou totiž případy, kdy z důvodu vyšších zájmů států, které reflektují právě rozdílné technické normy, překážka uznána bude. Takovými situacemi může být veřejné zdraví, ochrana spotřebitele nebo životní prostředí, řádný obchodní styk stejně jako zabezpečení veřejného zájmu, který je natolik významný, že výjimku ospravedlňuje. Tyto normy však musí být zároveň prostředkem, který je nejvhodnější a zároveň nejméně brání obchodu.³³

V souvislosti s tím byl vytvořen princip vzájemného uznávání, který pomáhá odstraňovat neoprávněné překážky ve volném pohybu zboží. Členský stát nemůže bez

³⁰ V originálním znění: The least restrictive alternative test

³¹ TRIDIMAS, Takis. *The General Principles of EU Law*. 2. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2006. str. 139.

³² CRAIG, Paul. *EU Administrative Law*. Oxford: Oxford University press, 2006. str. 688.

³³ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. str. 393.

naléhavého důvodu zakázat na svém území prodej výrobku, který je v souladu s právem vyroben a obchodován v jiném členském státě, i když je vyroben podle technických norem, které se liší od norem uplatňovaných na domácí výrobky.

Tam, kde nelze užít zásady vzájemného uznávání národních standardů, protože rozdíly mezi vnitrostátními právními úpravami jsou příliš velké a měly by proto rovnocenný účinek jako překážky obchodu, se uplatní předpisy sekundárního práva.

Nejvýznamnějším pramenem sekundárního práva byla směrnice Komise č. 70/50/EHS z 22. 12. 1970, o zrušení opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením dovozu, na která se nevztahují jiné předpisy přijaté na základě Smlouvy o EHS. Směrnice se formálně používala během přechodného období a vyjadřovala záměr Komise postihovat nejen opatření, která jasně připouští rozdílný postup vůči domácímu a dováženému zboží, ale i ta opatření, která se vztahují na obě tyto kategorie zboží stejně. Mezi významná nařízení pak patří nařízení č. 2679/98 ze dne 7. 12. 1998, o fungování vnitřního trhu ve vztahu k volnému pohybu zboží mezi členskými státy či nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 764/2008 ze dne 9. 7. 2008, kterým se stanoví postupy týkající se uplatňování některých vnitrostátních technických pravidel u výrobků uvedených v souladu s právními předpisy na trh v jiném členském státě.³⁴

³⁴ BROBERG, Morten a Nina.HOLST-CHRISTENSEN. *Free movement in the European Union*. 3. vyd. Copenhagen: DJØF Pub., 2010. str. 754.

3. Soudní dvůr Evropské unie a řízení v otázkách volného pohybu zboží

Hmotné právo představuje soubor právních norem, které obsahují pravidla chování společnosti. Tento soubor norem by však byl při absenci procesního práva prakticky nevynutitelný, neboť by neexistoval orgán, který by na dodržování pravidel dohlížel. Právo hmotné tak s právem procesním tvoří tzv. spojené nádoby, přičemž jedna bez druhé postrádá smysl. Z tohoto důvodu považuji za nezbytné vymezit rovněž procesní stránku problematiky volného pohybu zboží.

V této kapitole je proto pozornost soustředěna na instituci Soudního dvora Evropské unie, který je upraven především v čl. 19 SEU a čl. 251 – 281 SFEU. Jak uvádí ustanovení čl. 19 SFEU Soudní dvůr Evropské unie se skládá ze Soudního dvora, Tribunálu a specializovaných soudů. Pro účely této diplomové práce se budu dále věnovat pouze instituci Soudního dvora.

Obsahem této kapitoly je složení a organizace SDEU a dále popis řízení, která mohou být před SDEU v otázkách volného pohybu zboží vedena.

3.1 Role SDEU v evropském právu

Úloha SDEU hraje při vymezování obsahu jednotného vnitřního trhu, jakož i svobody volného pohybu zboží zásadní roli, neboť prostřednictvím svých rozhodnutí formuje její budoucí vývoj. Je proto nezbytné nastínit alespoň základní principy jeho fungování. Všechna řízení jsou přitom popsána ve formě příručky tak, aby bylo jasné, jak by měla jakákoliv fyzická osoba postupovat v případě, že je jejím úmyslem se se svým problémem na SDEU obrátit a aby měla zároveň přesný obraz o následném průběhu řízení. Jedná se o přímé žaloby³⁵, které před SDEU může vznést za stanovených podmínek buď některá z hlavních institucí EU, nebo jakýkoli členský stát či jednotlivec, který se cítí být poškozen činností evropských institucí či evropským právem. Dalším analyzovaným typem řízení je řízení o předběžné otázce.³⁶

Před SDEU může probíhat také řízení o žalobě pro nesplnění povinnosti proti členskému státu, který poruší evropské právo, řízení o žalobě na neplatnost, jejímž účelem je zrušit platnost právních předpisů EU, které porušují smlouvy nebo základní práva EU, řízení o

³⁵ Jedná se o žalobu na neplatnost, žalobu na nečinnost, žalobu pro nesplnění povinnosti, žalobu na náhradu škody. Klíma, Karel et al. *Evropské právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. str. 324-326.

³⁶ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. str. 401.

žalobě pro nečinnost vedené proti orgánům EU, které nepřijaly rozhodnutí, jež po nich bylo požadováno. Všechna vyjmenovaná řízení se však v praxi v oblasti jednotného vnitřního trhu nerealizují.

3.2 Vztah mezi SDEU a vnitrostátními soudy

Evropské právo je aplikováno za spolupráce SDEU a soudů členských států na základě stanovených principů. Především se jedná o nadřazenost evropského práva právu národnímu a princip přímého účinku, díky kterým se evropské právo dostává do kontaktů s praxí soudů vnitrostátních neustále. Vnitrostátní soudy by měly ignorovat právní normy svého státu v případě, že se dostávají do konfliktu s evropským právem. Vnitrostátní soud se přitom musí obrátit na SDEU za účelem řešení předběžné otázky, pokud již odvolání proti rozhodnutí vnitrostátního soudu není možné a interpretace evropského práva je nezbytná pro vyřešení otázky. Jinak je diskrece přenechána soudům národním.³⁷

3.3 Složení a organizace

3.3.1 Soudci

SDEU je v současné době tvořen 28 soudců, přičemž tento počet má dle znění Maastrichtské smlouvy vždy odpovídat počtu členských států EU. Soudci SDEU jsou vyňati z pravomoci členských států a musí být nezávislí. Z tohoto důvodu je jim taktéž zakázáno vykonávat jakoukoliv politickou či správní funkci, stejně jako jakoukoliv výdělečnou či publikační činnost. Nemusí se výhradně jednat pouze o soudce ve smyslu jejich postavení v členských státech, ale soudcem SDEU se mohou stát i osoby, které požívají pověsti obecně uznávaných znalců práva. Vzhledem k různým národnostem soudců se tak obvykle stává, že spory konkrétního členského státu rozhodují soudci států jiných. Účastníci řízení však nemají možnost žádat změnu soudce z důvodu jejich státní příslušnosti.³⁸

Soudci jsou voleni na dobu šesti let, přičemž každé tři roky dochází k rotaci třinácti soudců. Nominace soudce je výlučně v pravomoci členského státu a jeho mandát končí nejčastěji uplynutím volebního období. Dále může zaniknout např. smrtí nebo jeho dobrovolným odstoupením. Méně často se stává, že by byl soudce funkce zbaven, když

³⁷ Klíma, Karel et al. *Evropské právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. str. 269.

³⁸ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr: Praktický průvodce*. Praha: ASPI, 2006. str. 235.

k tomu je zapotřebí jednomyslná shoda všech soudců a generálních advokátů. Soudci mohou být také voleni opětovně.³⁹

Ze svého středu soudci volí předsedu na dobu tří let, který má kromě „soudcování“ na starosti také správní vedení této instituce.⁴⁰ Předsedou SDEU je Řek Vassilios Skouris a zástupkyní ČR je soudkyně doktorka Irena Pelikánová.

SDEU rozhoduje v několika variantách:

- v senátech po třech soudcích,
- v senátech po pěti soudcích,
- jako velký senát složený z 13 soudců,
- v plénu složeném z 28 soudců.

Nejčastějším způsobem je rozhodování v menších senátech, ve kterých si soudci zvláště ze středu volí svého senátního předsedu. Rozhodování ve velkém senátu naopak není tolik časté, avšak velký senát zasedá pouze, pokud o to požádá členský stát nebo orgán Společenství. Zasedání v plénu probíhá pouze v taxativně stanovených případech, které se týkají rozhodnutí o odvolání evropského ombudsmana, evropského komisaře nebo člena Účetního dvora. Soudním kolegiem jsou pak označovány všechny senáty i plenum. Pro případy sporů týkajících se volného pohybu zboží pak ve smyslu výše uvedeného bude připadat v úvahu především varianta rozhodování v tří- a pětičlenném senátu.⁴¹

Každý ze soudců, stejně však jako generální advokáti, má svůj kabinet tvořený referendáři. Referendář je v zásadě asistentem soudce, který je odpovědný za přípravu a analýzu sporu. Protože jsou rozsudky připravovány ve francouzštině, je většina referendářů francouzské národnosti a pouze jeden z nich stejné národnosti jako jeho nadřízený soudce.⁴²

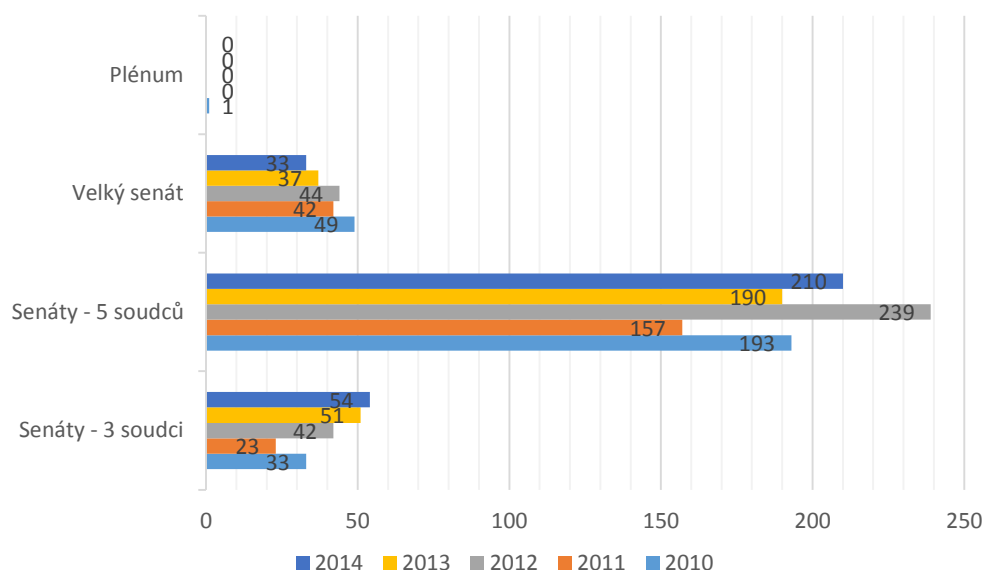
³⁹FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. str. 389.

⁴⁰ KLÍMA, Karel et al. *Evropské právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. str. 320.

⁴¹ CRAIG, Paul a BÚRCA DE, Gráinne. *EU Law: Text, Cases and Materials*. Oxford: Oxford University Press, 2007, str. 59.

⁴² FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. str. 390.

Graf 3.1 Způsob projednávání sporů z hlediska struktury Kolegia

Zdroj: Výroční zpráva SDEU, 2013. Vlastní zpracování.

3.3.2 Soudce zpravodaj

Soudce zpravodaj je pro širokou veřejnost poměrně neznámou postavou, která však v řízení před SDEU zastává velmi důležitou roli a dle mého názoru i administrativně náročnější, než je role samotných soudců.

Nejedná se o stálou funkci, ale pro každé řízení je ze soudců stanoven soudce zpravodaj jiný. Okamžikem zahájení řízení je mu tato funkce předsedou soudu přidělena a celé řízení dále ve své podstatě vede. Přípravuje dva stěžejní dokumenty, tzv. předběžnou zprávu soudce zpravodaje a zprávu o jednání, které budou podrobněji popsány dále v kapitole 2.3. V případě komplikovanosti případu mohou být na pomoc soudci zpravodajovi jmenováni tzv. pomocní zpravodajové. Tito jsou jmenováni Radou.⁴³

3.3.3 Generální advokát

Rozhodování soudců jsou nápomocní také generální advokáti, kteří k předmětného sporu předkládají nezávazné stanovisko. U SDEU působí devět⁴⁴ generálních advokátů, kteří jsou voleni na šest let. Pět z nich jsou zástupci „velké pětky“ a zbývající advokáti podléhají

⁴³ TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 736.

⁴⁴ Rozhodnutím Rady 2013/336/EU ze dne 25. června 2013 o zvýšení počtu generálních advokátů SD EU byl s účinností od 1. července 2013 zvýšen počet generálních advokátů z osmi na devět.

principu rotace. Co se týče jmenování, skončení funkce a imunity, platí pro ně stejné zásady jako pro soudce. V praxi je typické, že výsledné rozhodnutí soudu je naprosto protichůdné stanovisku generálního advokáta či se alespoň částečně liší. SDEU také často využívá možnosti, kterou mu poskytuje článek 20 jeho Statutu, a to rozhodnout věc bez stanoviska generálního advokáta. Tak např. v roce 2013 tak bylo přibližně 48 % rozsudků vyhlášeno bez stanoviska.⁴⁵

3.3.4 Soudní kancelář a administrativní aparát

Úkolem této sekce je především komunikace mezi účastníky řízení a SDEU a rovněž komunikace mezi účastníky navzájem. V podstatě veškerý kontakt účastníků řízení se SDEU v podstatě probíhá přes soudní kancelář.

Soudní kancelář přijímá veškeré písemnosti a tyto nadále předává příslušným osobám SDEU, popř. je předává k překladu příslušnému oddělení. Všechny dokumenty zároveň uchovává v archívu a rovněž odpovídá za Sbírku rozhodnutí, ve které publikuje vydané rozsudky a usnesení. V čele soudní kanceláře stojí Vedoucí a celkem zahrnuje kolem padesáti zaměstnanců.

Vedle soudní kanceláře se další administrativou zabývá několik specializovaných útvarů. Jedná se o tiskovou a informační službu, ředitelství překladů, ředitelství tlumočení, personální a finanční ředitelství, technickou správu, knihovnu, výzkum a dokumentaci.⁴⁶

Celkem na SDEU pracuje přibližně 1900 úředníků.

3.4 Průběh řízení – přímé žaloby

Právní úprava řízení před SDEU je upravena v oddílu 4 Části 5 Smlouvy o ES, ačkoliv vymezuje pouze úkoly SDEU, postavení soudců a jednotlivé druhy řízení. Ustanovení procesní, která se týkají jeho faktického průběhu, však vůbec neobsahují. Veškerá pravidla, kterými se účastníci řízení řídí, jsou obsažena ve Statutu a Jednacím řádu SD.

Řízení před SDEU se primárně skládá z písemné a ústní části. Na rozdíl od obecných soudů České republiky je těžiště řízení na úrovni evropské v části písemné, která je mnohem podrobnější než část ústní.⁴⁷

⁴⁵ Soudní dvůr Evropské unie. *Výroční zpráva 2013* [online]. Curia [cit. 10.3.2015]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2014-06/qdag14001csc.pdf>

⁴⁶ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. str. 390.

3.4.1 Písemná část

Písemná část, stejně jako potažmo celé řízení, je zahájeno okamžikem doručení návrhu na zahájení řízení soudní kanceláři. Nemusí se jednat vždy o návrh, ale vzhledem k různým typům řízení, může jít rovněž o rozhodnutí soudu členského státu požadující odpověď na předběžnou otázku.

Zahájení písemné části

Počátečním procesním institutem je žaloba (application). Ta se podává prostřednictvím vedoucího soudní kanceláře, který ji doručuje ostatním účastníkům řízení. Žaloba musí být předložena v pěti stejnopisech a po jednom stejnopisu pro každého účastníka řízení. Obsahem žaloby musí být mimo formální náležitosti jako je označení účastníků či zástupce žalobce, popis žalobních důvodů a název předmětu sporu.⁴⁸ Častým nešvarem všech advokátů bývá rozsáhlost jejich vyjádření, která pak ve výsledku působí zmatečněji, než byl původní záměr, proto i zde by se měli zástupci žalobce především pokusit o co nejvěcnější a nejstručnější popis skutkových a právních okolností případu. Neodmyslitelnou částí je návrh žádání žalobce, jinými slovy se jedná o navržení petitu, který by měl SDEU vydat. Zajímavou součástí žaloby je uvedení doručovací adresy v Lucemburku soby, která je zmocněná k doručování všech písemností souvisejících s řízením.⁴⁹

Neméně důležitým je k žalobě přiložit relevantní přílohy, které se nejčastěji týkají právního postavení právnických osob, které ve srovnání s osobami fyzickými jsou účastníky řízení před SDEU mnohem častěji. Jedná se především o výpisy z obchodního rejstříku, znění stanov a samozřejmě plné moci udělené zástupci ke všem úkonům ve vztahu k řízení. Praktickou přílohou, která je SDEU doporučována, je přehledný souhrn žalobních důvodů. Nesmí být konečně opomenut očíslovaný seznam příloh se stručným popisem každé z příloh předešlých. V případě, že se žalobce dopustí co do formálních a obsahových pravidel či dodání požadovaných příloh nějaké chyby. Může mu ještě vedoucí soudní kanceláře určit lhůtu k napravení těchto vad nebo dodání chybějících dokumentů. Po doručení žaloby soudní kanceláři následuje její překlad do pracovního jazyka a její přidělení Soudci zpravodaji.

⁴⁷ CRAIG, Paul a BÚRCA DE, Grainne. *EU Law, Texts, Cases and Materials*, 3. vyd. Oxford, Oxford University Press, 2007, s. 95.

⁴⁸ BLAHUŠIAK, Igor. Průběh soudního řízení. EUROSKOP.CZ [online]. 2013 [cit. 4.3.2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/105/sekce/prubeh-soudniho-rizeni/>

⁴⁹ CRAIG, Paul a BÚRCA DE, Grainne. *EU Law: Text, Cases and Materials*, 3. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2007, s. 62.

Následujícím krokem po podání žaloby je příprava tzv. Sdělení o podání žaloby (communication), které se zveřejňuje v Úředním věstníku. Obvykle se zde zveřejní přibližně dva až čtyři týdny po podání žaloby. Sdělení je v podstatě stručným shrnutím žaloby, kdy se označí její základní údaje a argumenty, následně se také přeloží do všech úředních jazyků.

Vyjádření stran sporu

Poté, co je žaloba doručena protistraně, má ta nárok na vyjádření proti argumentům v žalobě uvedeným. Je tak oprávněna vyhotovit Žalobní odpověď (defence), která je procesním prostředkem její obrany v řízení. Základní podmínkou je doručení žalobní odpovědi do jednoho měsíce od doručení žaloby. V odpovědi se žalovaný vyjádří ke všem žalobním důvodům a podloží je důkazními prostředky a závěrem navrhne, jak má soud rozhodnout v meritu věci. Na žalobní odpověď může opakovaně reagovat žalobce prostřednictvím tzv. Repliky. Jedná se o poslední dodatečnou šanci žalobce navrhnout nové důkazy, které musí rovněž odůvodnit. A příležitost odpovědět na argumenty žalovaného uvedené v žalobní odpovědi. Lhůta pro předložení repliky není stanovena v Řádu SDEU, ale je určena předsedou senátu. Celý proces tím ještě stále není u konce, neboť žalovaný může na repliku žalobce odpovědět tzv. Duplikou.⁵⁰ Svým významem a formou je totožný s replikou, jediný rozdíl je tedy pouze v tom, že je podána žalovaným. V replice ani duplice však nesmí být uvedeny nové žalobní důvody. Veškeré argumenty žalobce i žalovaného se musí odvíjet od původní žaloby, neboť od této se akcesoricky odvíjí. V úvahu připadá pouze uvedení nových žalobních důvodů v případě, že vyšly najevo až po podání žaloby, a tedy žalobce jej tehdy ani nemohl uvést. Před předložením žaloby soudci vypracuje Předběžnou zprávu neboli zprávu k jednání soudce zpravodaj, která je vodítkem pro další vývoj řízení.⁵¹ Soudce zpravodaj ji obvykle vyhotoví během dvou až čtyř měsíců, a to od té doby, co byla podáno poslední vyjádření účastníka řízení, tzn. Duplika. Předběžná zpráva je předložena všeobecné schůzi SDEU, na které se so hledem na její obsah, o žalobě rozhoduje. Předběžná zpráva je jakýmsi shrnutím všech podání v řízení učiněných a jejich argumentů a slouží soudcům jako první náhled do sporu. Soudce zpravodaj má rovněž možnost navrhnout, aby se vzhledem k obtížnosti či jednoduchosti sporu následující ústní část řízení konala nebo nekonala.⁵²

⁵⁰ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr: Praktický průvodce*. Praha: ASPI, 2006. str. 330.

⁵¹ BLAHUŠIAK, Igor. Průběh soudního řízení. EUROSKOP.CZ [online]. 2013 [cit. 5.3.2015]. Dostupný z: <https://www.euroskop.cz/105/sekce/prubeh-soudniho-rizeni/>

⁵² KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr: Praktický průvodce*. Praha: ASPI, 2006. str. 335.

Způsoby předkládání a forma písemných dokumentů

Všechna podání, která účastníci stran činí, mohou doručit buď prostřednictvím pošty na adresu: Soudní dvůr Evropských společenství, L-2925, Lucemburk, popřípadě faxem či v elektronické podobě formou přílohy emailu (emailová adresa: ecj.registry@curia.europa.eu).

Všechny písemnosti by měly být přednostně zasílány ve formátu .pdf. V praxi převládá faxová komunikace. Rovněž je možné, avšak v praxi méně časté, osobní doručení v kanceláři SDEU během úředních hodin.⁵¹ Mimo úřední hodiny musí být dokumenty předány v recepci SDEU a o předání je vydáno potvrzení. Recepce i kancelář se nacházejí na adrese Th. More, ul. Boulevard Konrad Adenauer, L-2925, Lucemburk.

Další velmi praktickou možností je podat písemnost prostřednictvím aplikace e-Curia dostupné na <https://curia.europa.eu/e-Curia/login.faces>. Zmocněnci a advokáti oprávnění k výkonu advokacie si musí nejdříve zřídit přístupový účet k této aplikaci podáním žádosti o zřízení účtu. Všechny písemnosti související s řízením pak mohou v této databázi spravovat.⁵³

Každý z účastníků by se měl primárně snažit o to, aby všechny dokumenty byly výstižné, vhodně členěné, jednoduše a v rámci možnosti stručně sepsány, zároveň by se měly strany zdržet právního žargonu či jiného dialektu typického pouze pro jejich zemi a nerozeznatelného pro země jiné. Je nutné mít na paměti, že adresátem těchto podání budou osoby různých národností a proto může během několika různých překladů dojít ke zkreslení informací, je tak nutné aby již při sepsání žalob a následujících vyjádření bylo hlavní prioritou jasné pochopené zamýšleného významu textu. Praktické pokyny SDEU pak uvádí přesné požadavky na formát textu a uvádí vhodnost použití fontů Times New Roman, Arial nebo Courier, velikost písma 12 a řádkování 1,5.

3.4.2 Ústní část

Po uzavření písemné části je dána možnost účastníkům řízení, aby se k věci vyjádřili v zastoupení svých právních zástupců, a to v rámci ústní části řízení. To je obecně započata přednesem zprávy soudce zpravodaje, následně jsou vyslechnuti zástupci účastníků řízení, dále generální advokát sdělí svůj návrh a shledá-li to sud vhodným, jsou vyslechnuti předvolaní svědci či znalci.

⁵³e-Curia. *Žádost o vytvoření přístupového účtu* [online]. 2015[cit. 6.3.2015]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/e-Curia/access-request-step1.faces>

Řízení před SDEU je obvykle přístupné veřejnosti. Neveřejné je pouze na žádost některého z účastníku a na základě vážných důvodů.⁵⁴

Zahájení ústní části řízení

Ústní část řízení zřídka kdy probíhá, aniž by některý z účastníku požádal o to, aby byl během jednání vyslechnut. Za tím účelem musí dotyčný podat oficiální písemnou žádost, ve které uvede důvody, proč chce být vyslechnut. Tyto důvody musí být dostatečně určité, nejlépe s přesnými odkazy na části spisu, kterých by se jejich přednesy týkaly. Je nepřípustné podat žádost pouze s obecným odůvodněním proti významu vedení sporu, taková by byla odmítnuta. Tuto žádost musí účastník podat do tří týdnů od ukončení písemné části, resp. konkrétně od okamžiku, kdy mu ukončení bylo sděleno.

O konání jednání jsou účastníci spraveni minimálně tři týdny předem a je jim doručeno předvolání k ústnímu jednání a zpráva o jednání, která byla již výše zmíněna. Jednání je v zásadě rozděleno do dvou částí, jedna je víceméně neformální, na druhou stranu druhá část je velmi slavnostní. V první části se jedná o poradou všech účastníků, která je nepřístupna veřejnosti, během této se probírají praktické záležitosti průběhu jednání tak, aby vše proběhlo v pořádku. Této schůzky jsou přítomni jak členové senátu, tak zástupci stran, generální advokát a vedoucí soudní kanceláře. Po této poradě následuje samotné jednání. Nejprve vstupují zástupci stran v talárech a poté zástupci soudu. Všichni jsou přítom oděni do taláru a veřejnost ve stoje přihlíží.

Přednes soudce zpravodaje a stran sporu

První částí má být přednes zprávy o jednání (report for hearing), kterou vyhotovil soudce zpravodaj. Již dříve jsem v této práci zmínila, že soudce zpravodaj připravuje rovněž tzv. předběžnou zprávu. Zpráva o jednání je však mnohem podrobnějším dokumentem, který obsahuje vesměs všechno, co se v řízení dosud událo. Všechny argumenty, úkony i dokumenty. Prakticky nedochází přímo k přednesu této zprávy, neboť by to bylo časově nereálné. Soudce nicméně vede řízení způsobem takovým, že vyzve účastníky, k tomu, aby mu sdělili, zda jim zpráva byla doručena, a pokud tuto skutečnost potvrdí, pak se jich dotáže, zda mají k nějaké části zprávy připomínky.⁵⁵

Poté, co jsou vyřešeny nejasnosti v souvislosti se zprávou o jednání soudce zpravodaje, pokračuje se k přednesům stran řízení. Jak bylo již dříve v této práci uvedeno, v řízení před

⁵⁴ TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H.Beck, 2011. str. 362.

⁵⁵ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr: Praktický průvodce*. Praha: ASPI, 2006. str. 348.

SDEU je podmínka obligatorní zastoupení všech účastníků. To znamená, že se v zásadě nikdy nebude sám dotčený subjekt moci ústně k věci vyjádřit, avšak bude se vždy k věci vyjadřovat prostřednictvím svého zástupce. Jeho přednes by se z logiky věci měl týkat bodů uvedených v žádosti o konání jednání a neměl by se rozšiřovat na záležitosti již uvedené v replice či duplice. Je důležité podotknout, že každé ze stran řízení náleží k přednesu přibližně 30 minut. Nad rámec těchto 30 minut se započítávají dotazy soudců a odpovědi zástupců. Neméně důležitým je beze sporu zdůraznit, že složení soudců SDEU je specifické tím, že jsou obvykle každý jiné národnosti. Je tak velmi častým jevem, že jednání jsou přítomni soudci, kteří jednajícím jazyku nerozumí, a proto jsou odkázáni na tlumočníky. Z tohoto důvodu by pak jakékoliv emotivní vstupy, hantýrka či rychlá mluva byly pouze na úkor srozumitelnosti a úspěchu strany v řízení.

Dokazování

Během písemné části probíhá rovněž dokazování, které provádí buď soudce zpravodaj, nebo příslušný senát. O provedení důkazů se rozhoduje již na všeobecné schůzi, která byla uvedena dříve, a to formou usnesení. V usnesení jsou uvedeny konkrétní důkazní prostředky, které soud navrhuje provést, jakož i skutečnosti, které prostřednictvím těchto důkazních prostředků mají být dokázány. Toto usnesení se obligatorně doručí všem účastníkům stran, přičemž každá z nich má právo být u provádění důkazů přítomna.

Po ukončení dokazování má soud možnost určit účastníkům řízení lhůtu k tomu, aby učinili k dokazování svá písemná vyjádření. Poté, co lhůta k vyjádření marně uplynula, soud prohlásí dokazování za ukončené. Závěrem stanoví den ústní části řízení.⁵⁶

Stanovisko generálního advokáta

Na konci jednání ještě přichází na řadu úkol generálního advokáta, který soud požádá o stanovení lhůty k přípravě jeho stanoviska. To obvykle přednese až přibližně pět týdnů po ústním jednání, resp. části přednesů stran. Generální advokát připraví sdělení, ve kterém uvede skutkový stav, stěžejní právní předpisy vztahující se k problematice, vytvoří právní analýzu a soudu navrhne rozhodnutí. Při tvorbě stanoviska přitom vychází z nejrůznějších zdroj, nejen ze zákonů, ale také z judikatury, odborné či komentářové literatury. Oficiální konec ústního jednání tak přichází po přednesu stanoviska generálního advokáta tím, že ji soudce výslovně za ukončenou prohlásí. Ve většině případů tedy tímto okamžikem ústní

⁵⁶ TICHÝ, Luboš et al.. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H.Beck, 2011. str. 738.

jednání končí. Tento postup však není jediným, může dojít například k tomu, že soud po vyslechnutí generálního advokáta shledá skutkový stav za neúplný a důkazy za nedostatečné, a z tohoto důvodu navrhne rozšíření předchozího dokazování či dokonce znovuotevření ústní části řízení.

O jednání se pořídí protokol, který je uložen v kanceláři SDEU. Účastníci řízení pak mají právo do těchto protokolů na žádost nahlížet.⁵⁷

3.4.3 Porady Soudního dvora a vydání rozhodnutí

Poslední součástí řízení je porada soudců příslušného senátu. Účelem této fáze je vyhlášení rozsudku, popř. usnesení, které je posléze rozesláno účastníkům řízení. Odpovědným za přípravu rozsudku je soudce zpravodaj, který soudcům nejprve předloží pracovní verzi rozsudku. O finální podobě rozsudku soudci hlasují, a to v pořadí od funkčně nejmladšího soudce. Každý z nich přitom sdělí, s kterými body rozsudku souhlasí, s kterými nikoliv a proč. Soudci rovněž zhodnotí stanovisko generálního advokáta při finalizaci rozhodnutí.⁵⁸ Celá tato porada je neveřejná, jediným přítomným vedle soudců senátu je soudce zpravodaj. Vyhlášení rozsudku však naproti tomu probíhá na veřejném zasedání. Právní moci nabývá rozsudek rovněž okamžikem vyhlášení.

O zasedání se sepisuje protokol, avšak protože zasedání nesmí být přítomen nikdo ze soudní kanceláře, vyhotovuje jej funkčně nejmladší soudce.⁵⁹

3.4.4 Opravné prostředky

Rozhodnutí SDEU je konečné a žádný standardní opravný prostředek proti němu není přípustný. V úvahu by nanejvýš připadaly námítky subjektů, které nebyly účastníky řízení, ale současně se rozhodnutí dotýká jejich práv. Přípustná je též žádost o obnovu řízení v případě, že se objeví nové skutečnosti, které bez zavinění účastníků řízení nemohlo být před soudem uplatněny.⁶⁰

⁵⁷ KLÍMA, Karel et al. *Evropské právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. str. 322.

⁵⁸ CRAIG, Paul a BÚRCA DE, Gráinne. *EU Law: Text, Cases and Materials*. Oxford: Oxford University Press, 2007. str. 63.

⁵⁹ KLÍMA, Karel et al. *Evropské právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. str. 324.

⁶⁰ Tamtéž, str. 325.

3.5 Řízení o předběžné otázce

Pravidla a postup uvedená v předchozí kapitole platí v zásadě pro všechny druhy řízení, které se před SDEU konají. Nejčastějším typem řízení pro oblast jednotného vnitřního trhu, a tedy i svobody volného pohybu zboží je řízení o předběžné otázce.

Pro zahájení řízení se rovněž podává žádost k SDEU, tuto žádost však nemůže podat kterákoliv ze stran sporu, nicméně pouze soud členského státu.⁶¹ Předmětem žádosti je posouzení otázky týkající se výkladu určitých právních aktů ES, ať už spadajících pod právo primární či sekundární. Žádost je podávána v jazyce žádající země, načež je přeložena Překladatelskou službou SDEU do všech úředních jazyků. Podstata řízení spočívá v tom, že při probíhajícím řízení v některém z členských států dojde k překážce spočívající v nejasnosti některé normy evropského práva, pro kterou soud v řízení nemůže pokračovat, potažmo rozhodnout. Z tohoto důvodu požádá soud o výklad předmětné otázky a původní řízení přeruší.⁶² Důležité je rozlišovat, k jakému typu rozhodnutí vnitrostátní řízení vede a podle toho určit, zda je členský stát povinen či oprávněn žádost o předběžnou otázku k SDEU podat. Jedná se tedy o dvě varianty:

1. Proti rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V tomto případě je členský soud **povinen** obrátit se s žádostí o výklad na SDEU.

2. Proti rozhodnutí je přípustný opravný prostředek.

Pak je soud **oprávněn** obrátit se na SDEU s žádostí o výklad a může se rozhodnout, zda tak učiní či nikoliv.⁶³

Takový algoritmus postupu je jistě namístě a rovněž se i já s tímto přístupem ztotožňuji, neboť je zřejmé, že v případě nepřípustnosti opravného prostředku proti rozhodnutí by nestanovení výše uvedené povinnosti soudu členského státu mohlo vyústit v libovůli soudu a vyloučení diskrece SDEU v otázkách, o kterých by mohl rozhodovat nedostatečně odborně vybavený soud.

Je-li rozhodnuto, že žádost bude podána, vloží do prvního části této žádosti soud členského státu výrok o tom, že se řízení přerušuje, a do druhé části formuluje konkrétní otázku směřující na SDEU. Tato žádost má formu tzv. předkládacího usnesení a kromě výše zmíněného obsahuje rovněž dotčené předpisy členského státu a skutkový stav vnitrostátního

⁶¹ TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H.Beck, 2011. str. 392.

⁶² KLÍMA, Karel et al. *Evropské právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. str. 326.

⁶³ DASHWOOD, Alan et al. *European Union Law*. Oregon: Hart publishing, 2011. str. 218-219.

sporu. Žádost by neměla být delší než deset stran, protože pokud by délka žádosti byla příliš dlouhá, předložily by se z ní k překladu pouze nejvýznamnější části.

Po podání této žádosti mají účastníci řízení lhůtu dvou měsíců na to, aby se k žádosti vyjádřili. V praxi je obvyklé, že se k žádosti vyjadřuje jak žalobce, tak žalovaný, resp. jejich zástupci, často se vyjadřují také zúčastněné subjekty jako členské vlády, či orgány ES.

Po písemné části může následovat část ústní, jejíž průběh odpovídá obecným pravidlům řízení před SDEU. Výsledkem řízení je, jako ve většině případů, rozsudek s odůvodněním. V úvahu přichází vydání odůvodněného usnesení namísto rozsudku, a to v případech, kdy členský stát položil SDEU otázku, která byla již dříve vyřešena, a proto postačí pouhý odkaz na předmětný judikát, ve kterém byla totožná problematika již objasněna.

Vydaným rozsudkem je soud členského státu vázán. Poté, co obdrží rozsudek SDEU je přerušené řízení znovuobnoveno. Soud členského státu je povinen předložit výsledné rozhodnutí SDEU, které následně pasáže rozhodnutí týkající se evropského práva upraví do shrnutí a zveřejní jej ve Sbírce listin.

Důležitým pravidlem, které nesmí SDEU při své činnosti porušit, je neintervenovat nijak do řízení probíhajícího v členském státě. Nepřísluší mu hodnotit dosavadní rozhodování soudu členského státu či zjištěný skutkový stav. To má v kompetenci výhradně a jen soud vnitrostátní. Výše uvedené platí rovněž pro náklady řízení, o kterých SDEU nerozhoduje, ale rozhodnutí přenechává výlučně vnitrostátnímu soudu.

Podstatou smyslu řízení o předběžné otázce je formulování základních zásad evropského práva, jako je například zásada nadřazenosti evropského práva nad vnitrostátním či respektování základních lidských práv.⁶⁴

3.6 Srovnání řízení před SDEU a civilního řízení před soudy ČR

Podstatou této kapitoly je vystihnout, jak se v obecných rysech liší civilní řízení před soudem prvního stupně v České republice od řízení před SDEU, konkrétně v případě přímých žalob. Řízení o předběžných otázkách pro svou specifickou velmi odlišnou od klasického řízení v této kapitole není analyzováno.

V prvé řadě si nelze nevšimnout množství dokumentů, které je soud povinen vyhotovit během písemné části a důležitosti, kterou písemné části klade. V standardním civilním řízení vedeném před obecným soudem ČR se v teorii žádné dělení na písemnou a ústní část nekoná,

⁶⁴ DASHWOOD, Alan et al. *European Union Law*. Oregon: Hart publishing, 2011. str. 216.

ačkoliv se zde s některými shodnými instituty setkáváme. Stěžejním je jednání ústní, které a priori v téměř všech řízeních probíhá, a pouze na žádost účastníků se v některých případech konat nemusí. Naopak v řízení před SDEU ústní řízení probíhá pouze, pokud je podána žádost o jeho konání, navíc má mnohem menší úlohu než předchozí část písemná.

K zahájení řízení dochází v řízení před SDEU podáním žaloby. V tom existuje shoda i s řízením před obecným soudem vnitrostátního soudu ČR. V českém civilním procesu však může být namísto žaloby v nesporných věcech podán návrh. Podstata řízení před SDEU nespornost řízení vylučuje, proto je možné podat pouze žalobu.⁶⁵ Další odlišností je povinné právní zastoupení účastníků v řízení před SDEU. Co se týče českých soudů, připadá v úvahu rovněž zastoupení obecným zmocněncem, který právní vzdělání mít nemusí. Musí být však dodržena podmínka, že obecný zmocněnec takové zastupování neprovozuje soustavně.

Velmi specifickou postavou, která v řízení před obecnými soudy nemá obdob, je funkce soudce zpravodaje, který je jakýmsi „průvodčím“ celého sporu a vypracovává dokumenty jako je Předběžná zpráva či Sdělení o podání žaloby atd. Určitou obdobou by však mohl být soudcem zpravodaj, který zastává podobnou roli v řízení před Ústavním soudem či Nejvyšším správním soudem.⁶⁶

Obecné civilní soudy ČR rozhodují v největší míře samosoudcem, a teprve v řízení odvolacím v senátu, který je obvykle tvořen třemi soudci. Struktura SDEU je, co se českého soudnictví týče, nejbližší Nejvyšší soud ČR, který rozhoduje jako poslední instance o dovolání, a to v občanskoprávním, obchodním a trestněprávním kolegiu v tříčlenných senátech, popř. v senátu velkém.

V ústní části řízení před SDEU je rozděleno na formální a neformální část. Při neformální části jsou přítomni všichni účastníci, kterým je nastíněno, jak bude jednání probíhat. V českém procesu žádná taková neoficiální část, na kterou by byly osobně předvolány strany řízení, neexistuje, určitou obdobou však může být příprava řízení dle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Smyslem této části řízení je příprava jednání tak, aby bylo možné věc rozhodnout zpravidla při pouze jediném jednání bez dalšího odročení. V souvislosti s tím předseda senátu vyzve žalovaného či jiné účastníky, kteří nepodali žalobu, aby se ve věci písemně vyjádřili a aby soudu předložili listinné důkazy, jichž se dovolávají.⁶⁷ Vzhledem k tomu, že v řízení před SDEU další odročení nepřichází v úvahu, domnívám se, že

⁶⁵ Lze uvažovat o analogii k řízení o předběžné otázce, které je řízením nesporným.

⁶⁶ Ústavní soud. *Postavení a pravomoci Ústavního soudu* [online]. 2013 [cit. 18.3.2015]. Dostupné z: <http://www.usoud.cz/postaveni-a-pravomoci/>

⁶⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. In: Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 112, s. 3012. Dostupný také z <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2013/112-2013.pdf>.

neformální setkání všech stran před zahájení jednání má spíše instruktážní charakter, který má předcházet případným faux pas v rámci slavnostního průběhu jednání před SDEU. Řízení před českým obecným soudem natolik slavnostní není. V obou případech jsou sice soudci oděni do talárů, avšak žádné slavnostní nástupy advokátů a soudců, zatímco by veřejnost ve stoje přihlížela, se při českém soudním jednání nekoná.

Zahájení jednání u soudu ČR je dáno sdělením předmětu projednávané věci soudcem, na což pak navazuje prezentace přítomných, tj. přečtení žaloby a vyjádření k žalobě. V tomto okamžiku je průběh v zásadě stejný jako průběh řízení evropského, když pře SDEU zahajuje jednání soudce zpravodaj přečtením Zprávy o jednání a dále se v jednání vyjadřují strany. U vnitrostátních soudů se však soudci primárně navíc snaží o smírné vyřízení věci, jak žádá občanský soudní řád. Po provedení dokazování soudce jednání prohlásí za skončené. Při řízení pře SDEU si naproti tomu ještě pře skončením jednání vyžádá generální advokát stanovení lhůty k přípravě svého stanoviska. O skončení jednání vyhotoví soud v obou případech protokol.

3.7 Česká republika v řízení pře SDEU

Česká republika se v otázkách volného pohybu zboží objevila pře SDEU v souvislosti s problematikou celní unie. V rámci této kapitoly jsou uvedeny dva judikáty, z nichž se první celní unie dotýká, ale sleduje rovněž princip obecnější, tedy zda je možné aplikovat nařízení, které nebylo publikováno v Úředním věstníku. V druhém rozsudku, ve kterém vystupují totožné strany jako v předchozím rozhodnutí, se jedná o správné zařazení do kombinované nomenklatury celního sazebníku, což je také jedno z nejčastějších témat řešených v otázkách volného pohybu zboží pře SDEU. Vedlejším účelem této kapitoly je také nastínit strukturu rozhodnutí SDEU v řízení o předběžné otázce.

V jedné z nejznámějších kauz se Firma Skoma-Lux domáhala u Krajského soudu v Ostravě zrušení rozhodnutí celního orgánu, který společnosti uložil pokutu.⁶⁸ Celní orgány dle názoru žalobce aplikovaly ustanovení práva ES, se kterými se společnost neměla možnost seznámit. Krajský soud projednávající zmíněnou žalobu ve správním soudnictví byl za účelem správného výkladu nucen předložit tyto předběžné otázky:

⁶⁸ Rozsudek SDEU C161/06 Skoma Lux; Skoma-Lux s.r.o. vs. Celní ředitelství Olomouc

1) Lze čl. 58 Aktu o podmínkách přistoupení a o úpravách smluv⁶⁹, na nichž je založena Evropská unie, na jejímž základě se Česká republika stala od 1. 5. 2004 členským státem Evropské unie, vykládat tak, že členský stát může vůči jednotlivci uplatňovat nařízení, které nebylo v okamžiku své aplikace řádně publikováno v Úředním věstníku v úředním jazyce daného členského státu?

2) V případě záporné odpovědi na otázku číslo 1, je nevymahatelnost předmětného nařízení vůči jednotlivci otázkou výkladu nebo otázkou platnosti komunitárního práva ve smyslu článku 234 Smlouvy o založení Evropského společenství?⁷⁰

SDEU k první otázce usnesením konstatoval, že článek 58 Aktu o podmínkách přistoupení brání tomu, aby povinnosti obsažené v právní úpravě Společenství, které nebyly vyhlášeny v Úředním věstníku Evropské unie v jazyce nového členského státu, ačkoliv je tento jazyk jedním z úředních jazyků Unie, mohly být uloženy jednotlivcům v tomto státě, i když se tyto osoby mohly seznámit s touto právní úpravou jinými způsoby. Ke druhé otázce SDEU uvedl, že Soudní dvůr rozhodnutím o tom, že nařízení Společenství, které nebylo vyhlášeno v jazyce členského státu, nelze uplatňovat vůči jednotlivcům v tomto státě, provádí výklad práva Společenství ve smyslu článku 234 ES.⁷¹

Mám za to, že předmět sporu se v jistém smyslu také dotýká zásady „neznalost práva neomlouvá“ uplatňované v českém právním řádu. Shledávám však správným rozhodnutí SDEU, kterým určil nutnost seznámení se s daným předpisem v národním jazyce, neboť nelze na osobě s rozumem průměrného člověka⁷² požadovat rovněž znalost jiných jazyků.

V druhé uváděné kauze podala opětovně společnost Skoma-Lux k Celnímu úřadu Olomouc celní prohlášení na propuštění zboží prodáváného pod názvem „červené víno dezertní Kagor VK“ do režimu volného oběhu. Toto zboží, původem z Moldávie, bylo uvedeno v prohlášení pod číslem 2204 Kombinované nomenklatury. V rámci kontroly tohoto celního prohlášení Celní úřad Olomouc odebral vzorek uvedeného zboží za účelem zjištění

⁶⁹ Čl. 58 zní: „Znění aktů přijatých orgány a Evropskou centrální bankou před přistoupením, jež byla vypracována Radou nebo Komisí nebo Evropskou centrální bankou v jazyce českém, estonském, litevském, lotyšském, maďarském, maltském, polském, slovenském a slovinském, jsou ode dne přistoupení platná za stejných podmínek jako znění vypracovaná ve stávajících jedenácti jazycích. Zveřejní se v Úředním věstníku Evropské unie, pokud byla takto zveřejněna znění ve stávajících jazycích.“

⁷⁰ Znění čl. 234 SES: Soudní dvůr má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se: a) výkladu této smlouvy, b) platnosti a výkladu aktů přijatých orgány Společenství a ECB, c) výkladu statutů subjektů zřízených aktem Rady, pokud tak tyto statuty stanoví. Euroskop. *Smlouva o založení evropského společenství* [online]. 2015[cit. 10.3.2015]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/756-smlouva_o_es_nice.pdf

⁷¹ InfoCuria: *Judikatura Soudního dvora*. CURIA[online]. 2010[cit. 11.3.2015]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=79385&pageIndex=0&doclang=cs&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=47780>

⁷² Tento princip je rovněž stanoven v ustanovení § 4 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

původu alkoholu, cukru a vody obsažených ve zboží. Z provedených analýz vyplývá, že tento vzorek obsahoval minimálně 25 % cukru jiného původu než z hroznové šťávy, pravděpodobně získaného ze směsi hroznové šťávy, řepného cukru a cukru vzniklého hydrolýzou kukuřičného škrobu. Celní úřad Olomouc s ohledem na tyto analýzy dospěl k závěru, že zboží dotčené v původním řízení je třeba zařadit do čísla 2206 Kombinované nomenklatury, jelikož se nejedná o likérové víno vzhledem k tomu, že v průběhu jeho výroby nebylo obohaceno produktem získaným destilací vína, ale alkoholem jiného původu. Nejvyšší správní soud měl za to, že výsledek sporu, který mu byl předložen, závisí na výkladu použitelné právní úpravy Unie, a rozhodl se tedy přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je třeba zboží označované jako červené víno dezertní Kagor VK, obsažené v lahvích à 0,75 l s obsahem alkoholu 15,8 % - 16,1 % vol, do kterého byl v průběhu jeho výroby přidán řepný cukr a kukuřičný alkohol, tedy substance, které nemají původ v čerstvých hroznech, zařadit do čísla 2204 nebo do čísla 2206 Kombinované nomenklatury?“

Odpověď SDEU zněla, že Nařízení o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku, musí být vykládáno v tom smyslu, že kvašený nápoj z čerstvých hroznů, prodáváný v lahvích 0,75 l, s obsahem alkoholu 15,8 % až 16,1 % obj., do kterého byl v průběhu jeho výroby přidán řepný cukr a kukuřičný alkohol, je třeba zařadit do čísla 2206 kombinované nomenklatury uvedené v příloze I tohoto nařízení a dal tedy za pravdu Celnímu úřadu Olomouc.⁷³

3.8 Analýza judikturní činnosti SDEU v otázkách volného pohybu zboží

Veškerou judikaturu SDEU je možné dohledat v oficiálním systému InfoCuria. Jedná se o databázi, ve které lze rozsudky i usnesení nalézt podle několika kritérií. Rozhodnutí mohou být filtrována dle účastníku řízení, data, kdy byla vydána nebo hesla obsaženého v textu rozhodnutí. Pokud o rozhodnutí máme podrobnější informace lze jej rovněž vyhledat podle čísla věci, respektive pořadového čísla zápisu do registru soudní kanceláře nebo podle identifikátoru evropské judikatury ECLI. Další možností je vyhledávání podle oblasti sporu. Oblast musí být vybrána ze seznamu, přičemž odpovídají právním základům Smluv.⁷⁴

⁷³ Epravo. *Pozitivní vliv práva Evropské unie na český právní řád*[online]. 2009[cit. 12.3.2015]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/pozitivni-vliv-prava-evropske-unie-na-cesky-pravni-rad-56659.html>

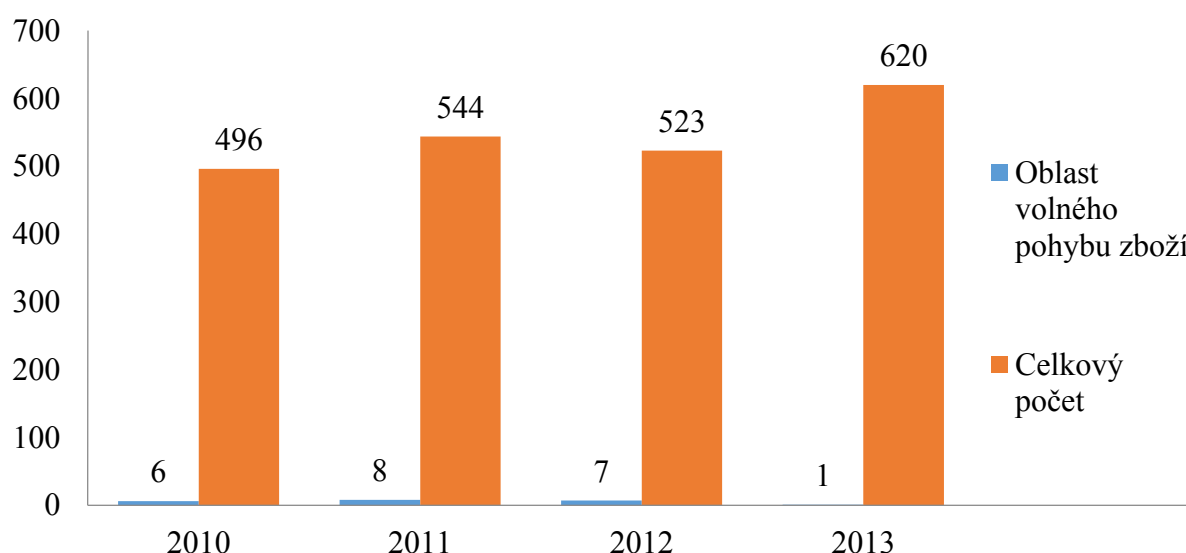
⁷⁴ Příkladmo: Daně, doprava, Energie, Hospodářská soutěž, Kultura, Občanství Unie, Ochrana spotřebitelů, Ochrana údajů, Průmyslová politika, Regionální politika, Telekomunikace, Textil, Vnitřní trh, Výzkum, Vzdělávání atd.

Databáze rovněž umožňuje analyzovat řízení dle stavu věci a srovnat počet řízení ukončených a stále probíhajících. Pro účely srovnávacích statistik této kapitoly je vycházeno z dat obsažených v tomto systému k 31.12.2014 a z nejaktuálnější Výroční zprávy SDEU publikovaných v r. 2013 a 2014.

3.8.1 Podíl rozhodnutí v oblasti volného pohybu zboží na celkovém počtu rozhodnutí

Předmětem zkoumané problematiky je zhodnotit, jak významnou roli hraje oblast volného pohybu zboží v rozhodovací činnosti SDEU stanovením poměru rozsudků a usnesení vydaných v této oblasti ku celkovému počtu rozhodnutí SDEU v období od r. 2010 do r. 2013.

Graf 3.2 Vývoj počtu rozhodnutí SDEU

Zdroj: Výroční zpráva SDEU, 2013. Vlastní zpracování.

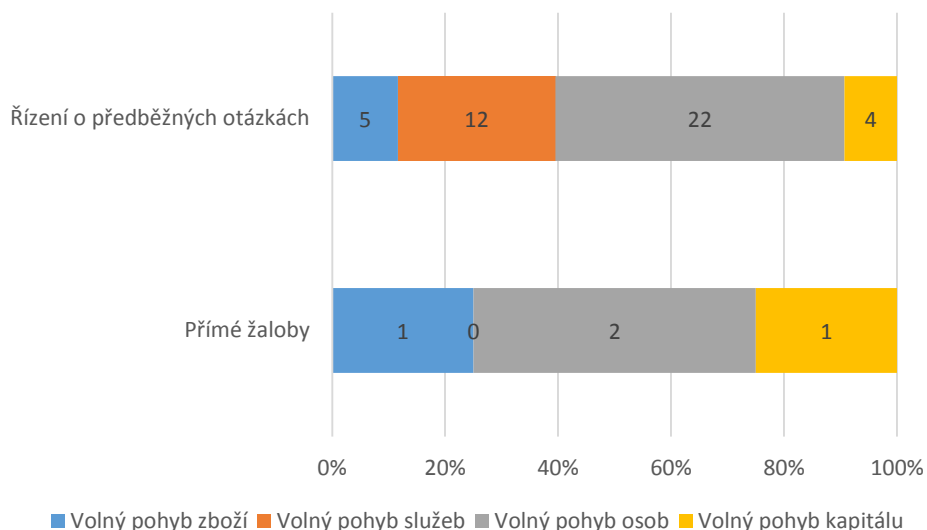
Jak je patrné z Grafu 3.2, pohybuje se celkový počet rozhodnutí SDEU v průměru kolem 546 rozhodnutí ročně. Podíl celkového počtu rozhodnutí a rozhodnutí v oblasti volného pohybu zboží je velmi vysoký, když počet rozhodnutí v oblasti volného pohybu zboží dosahuje k celkovému počtu 1 % v r. 2010, 1,5 % v r. 2011, 1,4 % v r. 2012 a pouhých 0,1 % v r. 2013. Počet rozhodnutí byl nejvyšší v r. 2013, kdy dosáhl 620 rozhodnutí, z nichž pouhé 1 rozhodnutí tvořilo rozhodnutí v oblasti volného pohybu zboží. Je tedy evidentní, že volný

pohyb zboží tvoří v rozhodovací činnosti SDEU opravdu pouze nepatrný zlomek, který je obvykle tématicky zaměřen na celní unii či společný celní tarif.⁷⁵

3.8.2 Struktura rozhodnutí SDEU v otázkách jednotného vnitřního trhu

Předchozí analýzou bylo zjištěno, že podíl rozhodnutí a usnesení v oblasti volného pohybu zboží tvoří přibližně 1 % všech rozhodnutí. Záměrem následujícího grafu je určit, jak si volný pohyb zboží stojí z hlediska řešených případů vedle ostatních svobod jednotného vnitřního trhu. Pro účely tohoto zjištění je zkoumání podroben stav v r. 2014.

Graf 3.3 Řízení v otázkách jednotného vnitřního trhu v r. 2014

Zdroj: Curia, 2015. Vlastní zpracování.

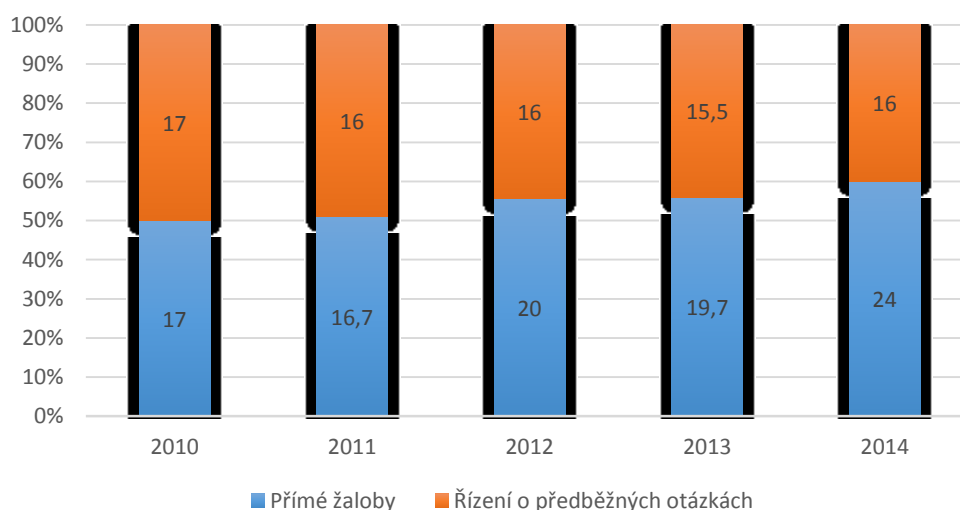
Na první pohled jsou provedeným srovnáním demonstrovány dvě zřejmé skutečnosti. Je podáváno více žádostí členských států o předběžnou otázku než přímých žalob. Celkový počet přímých žalob rozhodnutých v r. 2014 v otázkách jednotného vnitřního trhu je 4, zatímco rozhodnutí o žádosti o řešení předběžné otázky je 43, tedy přibližně desetkrát tolik. Druhým zřetelným faktem je skutečnost, že nejvíce sporů řešených SDEU se objevuje ve vztahu k svobodě volného pohybu osob, když v r. 2014 bylo řešeno 24 případů. Nejméně problematictější je patrně svoboda volného pohybu kapitálu, když k řešení toto musel SDEU v r. 2014 přistoupit pouze pětkrát.

⁷⁵ InfoCuria: *Judikatura Soudního dvora*. CURIA [online]. 2015 [cit. 3.2.2015]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=cs>

3.8.3 Délka řízení v oblasti volného pohybu zboží

Protože je instituce SDEU často obecnou veřejností chápána jako soud, který je nedotknutelný a pro tuto svou imunitu dosahuje délka soudního řízení rovněž podstatně delší doby, prostřednictvím následující analýzy, která zahrnuje léta 2010 – 2014 jsou tyto pochybnosti uvedeny na pravou míru. Klasické soudní řízení oficiálně končí okamžikem, kdy proti rozhodnutí dále není možné podat žádný opravný prostředek a rozhodnutí v důsledku toho nabyde právní moci. V případě SDEU však opravné prostředky přípustné nejsou a délka řízení je tak posuzována od okamžiku podání žádosti do okamžiku vyhlášení, kdy nabývá právní moci. Analýza je provedena jak pro řízení o přímých žalobách, tak pro řízení o předběžných otázkách.

Graf 3.4 Délka trvání řízení v měsících v letech 2010-2014

Zdroj: Curia, 2015. Vlastní zpracování.

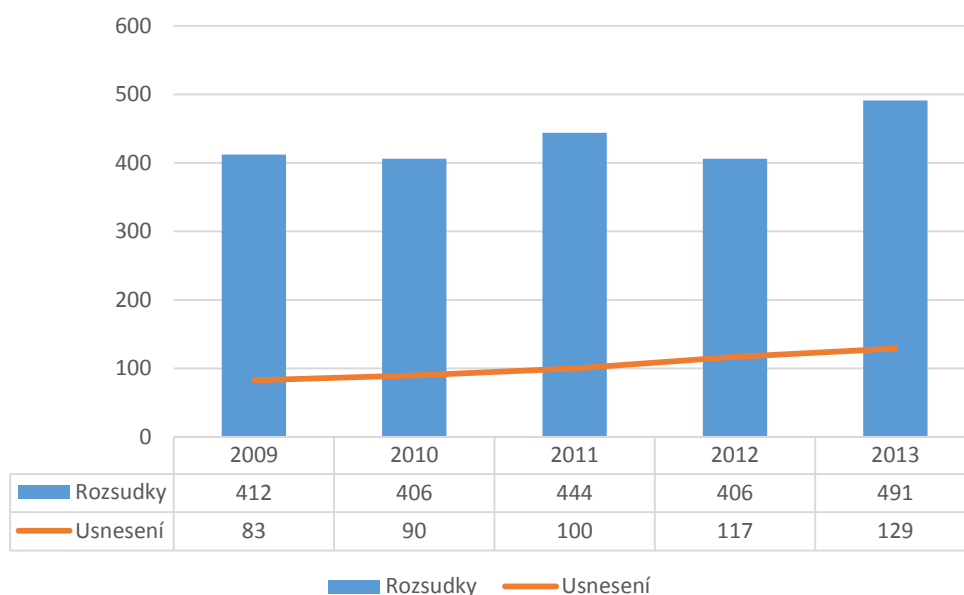
Ve výše uvedeném grafu je promítnuta skutečnost, že průměrná délka řízení před SDEU v rámci zkoumaného období nepřesahuje nikdy dvou let. Nejdelší průměrná délka řízení, která dosahuje přesně 24 měsíců je patrná v r. 2014 a platí pouze pro přímé žaloby. Nejkratší řízení naproti tomu probíhaly v r. 2011, když trvaly průměrně 16,7 měsíců. Je však nutno říci, že nelze konstatovat konstantní růst či pokles délky řízení o přímých žalobách, když délka řízení z r. 2010 na 2011 velmi mírně poklesla, následně z r. 2011 na 2012 opět vzrostla o 3 měsíce a v r. 2013 zase mírně poklesla. Největší vzestup je zaznamenán z r. 2013 na 2014. Z hlediska srovnání délky řízení o přímých žalobách a délky řízení o předběžné otázce je zřejmé, že řízení o předběžné otázce je kratší. Může to být také z důvodů jednodušší

procedury co do počtu účastníků řízení, kterých je v případě řízení o přímých žalobách více. V r. 2014 byla řízení o předběžné otázce v průměru až o 8 měsíců kratší, zatímco v r. 2010 dosahovala obě řízení průměrně stejné délky, a to 17 měsíců. Délka řízení o předběžné otázce v rámci zkoumaného období činí v průměru 16 měsíců a v řízení o přímých žalobách dosahuje 20 měsíců.

3.8.4 Preference druhu vydávaných rozhodnutí SDEU

Jak bylo nastíněno již v kapitole 3.4.3, primárním rozhodnutím, které je SDEU vydáváno, je rozsudek. Usnesení je až druhořadým rozhodnutím, které je vydáváno buď za účelem procesní úpravy řízení či v podobě odůvodněného usnesení v případě jednodušších řízení.

Obr. 3.5 Struktura typu rozhodnutí SDEU v letech 2009 - 2013

Zdroj: Výroční zpráva SDEU, 2013. Vlastní zpracování.

Analyzované období let 2009 – 2013 toto tvrzení jen potvrzuje, když, jak je patrné z Grafu 3.5 v každém ze zkoumaných let řízení zakončená rozsudkem výrazně převyšují řízení zakončená usnesením.

V r. 2009 bylo z celkového počtu 495 ukončených rozhodnutí skončeno 83 % z nich rozsudkem. V následujícím roce byl tento poměr téměř totožný, když z celkového počtu 495 skončených řízení vydané rozsudky pokrývaly 82 % realizovaných rozhodnutí. Od r. 2011

dochází k nepatrnému poklesu podílu rozsudků na celkovém počtu rozhodnutí, a to o jedno procento, když z celkového počtu 544 rozhodnutí pokrývaly rozsudky 81 %. Tato tendence pokračuje až do r. 2012, kdy tvořily rozsudky z celkového počtu 523 rozhodnutí 78 %, avšak rokem 2013 se tato tendence začíná obracet a opět podíl rozsudků vzrůstá na 79 % z celkových 620 rozhodnutí.

Ačkoliv je poměr rozsudků na celkovém počtu rozhodnutí chvílemi stoupající, v jiných letech klesající, je patrné, že co se týče počtu usnesení, ten je v rámci analyzovaného období stoupající po celou dobu. Celkový objem rozhodnutí zaznamenává největší růst mezi lety 2012 a 2013, zatímco největší pokles mezi lety 2011 a 2012. S ohledem na rostoucí význam SDEU je odpovídající nejnižší hodnota počtu celkových rozhodnutí v r. 2009, zatímco nejvyšší v r. 2013. Tendence bude tak s ohledem na výše uvedené nadále rostoucí.

4. Omezení volného pohybu zboží prizmatem zásadní judikatury

V rámci druhé kapitoly byl již nastíněn proces, v průběhu kterého svoboda volného pohybu zboží vznikala. Princip volného pohybu zboží spočívá v odstranění fiskálních a kvantitativních překážek, a to stanovením jejich zákazu. Jedná se tedy o zákaz cel, opatření s rovnocenným účinkem clu, zákaz množstevních omezení dovozu a vývozu a opatření s rovnocenným účinkem množstevnímu omezení. Zákaz fiskálních překážek je bez dalšího absolutní, co se však týká překážek netarifních, praxe zde ukázala, že určité výjimky z nich jsou nezbytné. Na nezbytnost úpravy daného problému pak vždy reagoval SDEU, který v této oblasti dovolených omezení volného pohybu zboží poskytuje bohatou judikaturu.

Výjimky ze zákazu kvantitativních překážek lze klasifikovat následovně. V první řadě se jedná o výjimky vymezené v čl. 36 SFEU, který vyjmenovává tzv. „důležité důvody“. Dále se jedná o dovolená omezení dle tzv. „pravidla rozumu“ určeného v případě Cassis de Dijon a v neposlední řadě omezení povolená dalšími články SFEU, udělí-li Komise nebo Rada EU k tomu souhlas.⁷⁶

4.1 Výjimky stanovené primárním právem

Důležitými důvody jsou vyjmenovány čl. 36 SFEU a jedná se o případy zdůvodněné veřejnou mravností, veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností, ochranou zdraví a života lidí a zvířat, ochranou rostlin, ochranou národního kulturního pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu, nebo ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví.

4.1.1 Veřejná mravnost

Uplatnění výjimky veřejné mravnosti ze zákazu kvantitativních překážek SDEU názorně prezentoval na příkladu dovozu pornografie. V případě pod názvem „Obscenní zboží“⁷⁷ šlo o dovoz pornografického materiálu z Holandska do Velké Británie.

Skutkovým stavem bylo několik trestných činů, ze kterých byli obviněni účastníci trestního řízení v Ipswichi. Relevantní z hlediska předběžné otázky byla skutečnost, že vědomě porušili zákaz dovozu nevhodného zboží v rozporu s Celním zákonem z roku 1876 a Zákona o clech a spotřební dani z r. 1952. Zboží, jehož se žaloba proti účastníkům týkala, bylo součástí zásilky několika krabic obscenních filmů a časopisů, které byly dovezeny do Spojeného

⁷⁶ Evropský parlament. *Volný pohyb zboží*[online]. 2014 [cit. 25.3.2015]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.1.2.html

⁷⁷ Rozsudek SDEU 34/79. Účastníci řízení: Regina v. M. D. Henn a J. F. E. Darby.

království kamionem, který přijel z Rotterdamu. Obvinění se vztahovalo na šest filmů a sedm časopisů. Británie podporovala zákaz dovozu pornografického materiálu za argumentace, že vzhledem k tomu, že se liší právní úprava v Anglii, Skotsku a Walesu, nemůže účinně kontrolovat, kde se bude obscénní materiál prodávat.

SDEU při formulaci odpovědi na několik předběžných otázek došel k závěru, že členský stát může, v podstatě, po právu uvalit zákaz dovozu zboží z jiného členského státu, pokud má nevhodnou či obscénní povahu ve smyslu národních předpisů či práva a že takový zákaz může být legálně uplatňován pro celé území, když daný předmět může být rozdílně upraven v jednotlivých součástech daného členského státu. Tím také uznal, že se jedná o ochranu veřejné mravnosti a nikoliv vlastních výrobků a dal za pravdu Británii. Jinak by tomu však bylo, pokud by prodej dováženého zboží v dané zemi nebyl zakázán.

O takové kauze rozhodoval SDEU rovněž v souvislosti s dováženým pornografickým materiálem, tentokrát do Velké Británie z Německa.⁷⁸ Jednalo se konkrétně o dovoz nafukovacích panen, avšak protistrana tvrdila, že jsou to panny do vitrín obchodů. Dovozce v tomto případě prokázal, že tento druh pornografie není nikde ve Velké Británii zakázán. SDEU tak souhlasil s dovozcem v tom, že dovoz nemůže být zakázán jen proto, že v Británii se obdobné zboží nevyrábí, avšak jeho distribuce by musela být výslovně zakázána.⁷⁹ V jiných případech, pak například bylo v souvislosti veřejnou mravností poukázáno na případy týkající se hazardních her⁸⁰ či ochrany nezletilých v případě značení videonahrávek a disků DVD.⁸¹

Z výše uvedenými závěry SDEU se ztotožňuji, neboť souhlasím s přístupem, že každý stát by si měl dle svého uvážení a s ohledem k své vlastní kultuře a tradicím vyhodnotit, co pod pojem veřejný zájem subsumuje. Je totiž zřejmé, že když složení senátu SDEU je multinárodní, nemohou soudci plně objektivně rozhodnout o tom, zda je či není posuzovaná problematika v rozporu s chápáním morálky obyvatelstva daného státu. Na druhou stranu, není-li daný výrobek, který by byl teoreticky způsobilý ohrožovat veřejnou morálku nikde zakázán, nevidím zde důvod, proč by měl být jeho dovoz zakázán.

⁷⁸ Rozsudek SDEU 121/85 ve věci *Conegate*

⁷⁹Case law of EU. *Conegate case*[online]. 2013[cit.20.3.2015]. Dostupné z: <http://www.caselawofeu.com/conegate-a-member-state-cannot-rely-on-public-morality-of-the-treaty-in-order-to-prohibit-the-importation-of-certain-obscene-or-indecent-dolls-of-sexual-nature-when-it-legislation-contains-no-prohibit/>

⁸⁰ Rozsudek SDEU C-275/92 ve věci *Schindler*

⁸¹ Rozsudek SDEU C-244/06 ve věci *Dynamic Medien*

4.1.2 Veřejný pořádek

SDEU řešil otázku v souvislosti s omezením volného pohybu zboží z důvodu udržení veřejného pořádku tím, že umožnil Velké Británii zakázat vývoz národních mincí, když již byly staženy z oběhu. Toto opatření bylo zdůvodněno tradičním podstatným zájmem státu.⁸²

Jiným případem byla Francie, která stanovila minimální maloobchodní ceny paliva, čímž beze sporu omezila volný pohyb zboží. Zdůvodnila to tím, že jinak by došlo k občanským nepokojům v zemi a odkázala na výjimku omezení z důvodu veřejného pořádku. SDEU dospěl k závěru, že takové zdůvodnění je ospravedlnitelné. Předběžnou otázku pak ve výsledku posoudil negativně, neboť Francie neunesla důkazní břemeno, tedy nedokázala dostatečně prokázat, že by stanovení minimální ceny paliva bylo důsledkem občanských nepokojů.⁸³ Soudní dvůr rozhodl, že je omezení oprávněné z důvodů veřejného pořádku, protože to vyplývá z potřeby chránit právo ražby mincí, které je tradičně považováno za oblast, která se dotýká základních zájmů státu. Toto rozhodnutí SDEU bylo poměrně unikátní, neboť veřejný pořádek je Soudním dvorem vykládán velmi striktně a jen zřídka byl uznán jako důvod pro omezení. SDEU se jej obvykle snaží postavit vedle jiného důvodu stanoveného v čl. 36 SFEU a pokud má možnost použít jinou z výjimek čl. 36 SFEU, upřednostní ji. Nebude uznán například tehdy, pokud je zamýšlen jako obecná ochranná doložka nebo pokud má sloužit protekcionistickým hospodářským cílům.⁸⁴

4.1.3 Veřejná bezpečnost

Dalším důvodem exempční klauzule je veřejná bezpečnost. Demonstrovat lze na příkladu stanovení ceny ropy v Irsku. Irsko vydalo nařízení, aby všichni dovozci benzínu nakoupili na svou produkci minimálně 35% surovin z irských zdrojů. Irská nafta přitom měla pevně určenou cenu vládou. Avšak pro případnou národní krizi si ponechalo vlastní produkci ropy s argumentem, že výrobky z ropy jsou zásadní pro bezpečnost Irska. SDEU judikoval, že v tomto případě je možné výjimku ze zákazu aplikovat.⁸⁵

Příkladem může být rovněž rozsudek, jehož předmětem bylo zavedení zvláštního povolení z důvodu veřejné bezpečnosti pro zboží označované jako strategický materiál.⁸⁶ SDEU judikoval, že „... *nebezpečí vážného narušení zahraničních vztahů nebo mírového soužití národů může ohrozit bezpečnost členského státu*“. Dále v souvislosti s tímto případem

⁸² Rozsudek SDEU 7/78 ve věci Regina

⁸³ Rozsudek SDEU 231/83 ve věci Centre Leclerc

⁸⁴ Evropská komise. *Free movement of goods*[online]. 2010[cit. 3.4.2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/files/goods/docs/art34-36/new_guide_en.pdf

⁸⁵ Rozsudek SDEU 72/83 ve věci Campus Oil

⁸⁶ Rozsudek SDEU C-367/89 ve věci Richardt

deklaroval, že působnost článku 36 SFEU znamená nejen vnitřní bezpečnost (např. odhalování trestných činů a jejich prevenci), ale i bezpečnost vnější.

4.1.4 Ochrana zdraví a života lidí a zvířat, ochrana rostlin

Ochrana zdraví a života lidí a zvířat a ochrana rostlin je nejoblíbenějším zdůvodněním, které se členské státy obvykle snaží použít k omezení volného pohybu zboží. Existuje zde několik zásadních pravidel, která je nutno dodržovat, a to především, že na ochranu zdraví se nelze odvolávat, pokud skutečným účelem opatření je ochrana domácího trhu. V rámci této výjimky byla SDEU vyložena také zásada předběžné opatrnosti.⁸⁷ Příkladem je případ Velké Británie, která zakázala dovoz drůbeže z Francie kvůli šíření údajné choroby. Za posledních pět let se však nemoc nevyskytla. SDEU judikoval, že šlo jen o skrytou podporu domácí produkce Velké Británie proti nárůstu dovozu z Francie a rozhodl, že jde o neoprávněnou výjimku.⁸⁸

Další omezení volného pohybu zboží SDEU dovolil v případě chemikálií v Nizozemsku.⁸⁹ Spor se týkal uvedení chemických přípravků na trh. Protože výrobky obsahovaly nebezpečné látky při uvedení na trh v jiných státech, SDEU jejich zákaz dovolil. Stejně tak SDEU umožnil zákaz prodeje, skladování nebo držení fytofarmaceutických výrobků, pokud se v těchto výrobcích nachází látky představující riziko pro zdraví lidí a zvířat, nebo pro životní prostředí.

Přijímaná opatření musí být vyvážená, tzn. omezit se na to, co je skutečně nezbytné k dosažení legitimního cíle, kterým je ochrana veřejného zdraví. Kromě toho musí být předmětná opatření řádně podložena a poskytovat důkazy (technické, vědecké, statistické). Například ve sporu UTH milk prováděla Velká Británie dvojí kontroly kvality mléka na hranicích.⁹⁰ SDEU rozhodl, že ve všech členských státech se provádějí již spolehlivé kontroly mléka na základě dostatečně přísných. Výjimka ze zákazu by tak nebyla ospravedlnitelná.

V souvislosti s ochranou zdraví a života lidí bylo formulováno pravidlo předběžné opatrnosti, které konstatuje, že *„pokud panuje nejistota ohledně existence nebo rozsahu práv týkajících se lidského zdraví, může instituce přijmout preventivní opatření, aniž by musela čekat, až se skutečnost a závažnost dotyčných rizik plně projeví“*. Povinnost prokázat

⁸⁷ Europa. *Zásada předběžné opatrnosti*[online]. 2011[cit. 3.4.2015]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/consumer_safety/l32042_cs.htm

⁸⁸ Rozsudek SDEU 40/82 ve věci Komise v. UK

⁸⁹ Rozsudek SDEU 125/88 ve věci Nijman

⁹⁰ Rozsudek SDEU 124/81 ve věci UTH milk

nezbytnost takových opatření je ponechána na členských státech, které musí prokázat skutečná rizika ve světle nejnovějších výsledků mezinárodního vědeckého výzkumu.

Další oblastí spadající pod tuto výjimku, ačkoliv čl. 36 SFEU není výslovně zmíněna, je ochrana životního prostředí. Ačkoliv se velká část rozsudků týká především odpadů, uvedu příklad, kde se jednalo o převoz jablek.⁹¹ Pan Heijn chtěl dovážet jablka do Nizozemí. Dovoz mu však byl zakázán z důvodu vyššího než povoleného obsahu pesticidů. Soud dal Nizozemí za pravdu a rozhodl, že omezení dovozu jablek za účelem ochrany životního prostředí z důvodu vyššího obsahu škodlivých látek je oprávněné.

4.1.5 Ochrana národního kulturního pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu

Jedná se o povinnost členského státu chránit své národní kulturní bohatství a dědictví. Je přitom na členských státech, aby stanovily, co přesně kulturní poklad ve smyslu této kategorie zahrnuje. V praxi tak jsou ospravedlnitelná zaváděná omezení vývozu starožitností a jiných kulturních artefaktů stejně jako související správní postupy, jako například vyplňování vývozních prohlášení a předkládání příslušných dokumentů. Vodítkem pro výklad pojmu kulturního pokladu je směrnice 93/7/EHS, která uvádí, že národní kulturní poklad může zahrnovat položky zapsané v inventářích muzeí nebo fondů knihoven, obrazy, malby, sochy a plastiky, knihy, dopravní prostředky a archivy.⁹²

4.1.6 Ochrana průmyslového a obchodního vlastnictví

Ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví je míněna ochrana duševního vlastnictví, tedy především patenty, ochranné známky a autorská práva. Judikatura SDEU se zabývala dvěma stěžejními problémy. Prvně SDEU stanovil, že primární smlouvy EU neovlivňují existenci práv k průmyslovému vlastnictví udělených podle národních právních předpisů. Proto jsou vnitrostátní právní předpisy o nabývání, převodu a zániku takových práv právoplatné. Pokud by se však v těchto předpisech objevil prvek diskriminace, pak by to mohlo být důvodem pro aplikaci výjimky dle čl. 36 SFEU. Druhou problematikou je zásada vyčerpání práv. Znamená, že práva k průmyslovému vlastnictví jsou vyčerpána v okamžiku, kdy je výrobek právoplatně distribuován na trh členského státu vlastníkem těchto práv. Proto nesmí vlastník těchto práv bránit dovozu výrobku do kteréhokoli členského státu, kde byl

⁹¹ Rozsudek SDEU 94/83 ve věci Heijn BV

⁹² Evropská komise. *Free movement of goods*[online]. 2010[cit. 4.4.2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/files/goods/docs/art34-36/new_guide_en.pdf

zprvu uveden na trh. Stále však má možnost vybírat poplatky za každé provedení nebo zapůjčení.⁹³

4.2 Kategorické požadavky a pravidlo rozumu

Výše uvedené výjimky dle čl. 36 SFEU nejsou však posledním, co musí SDEU při posuzování volného pohybu zboží zohlednit.

V judikátu *Cassis de Dijon*⁹⁴ původně SDEU stanovil, že vyrobený v některém členském státě v souladu s jeho technickými normami a uvedený tam do volného oběhu je volně obchodovatelný na celém území ES. Tato zásada se nazývá **princip vzájemného uznávání**. SDEU pro posouzení tohoto sporu definoval tzv. **pravidlo rozumu**. Platí však, že překážky pohybu zboží uvnitř ES vyplývající z nesouladu mezi právními předpisy jednotlivých států týkajícími se uvádění daných výrobků na trh, jsou akceptovatelné do té míry, v jaké tyto předpisy mohou být uznány jako nezbytné pro uspokojení **kategorických požadavků**. Jedná se o kategorické požadavky v oblasti fiskálního dozoru, ochranu zdraví obyvatelstva, poctivost obchodních transakcí a ochranu spotřebitele. Zároveň judikoval, že musí jít o vyloučení z trhu nezbytné, tj. bez řádného důvodu nesmí být bráněno tomu, aby zboží vyrobené v jednom státě mohlo být uvedeno na trh jiného. Opatření musí být vhodné a proporcionální svému účelu, nerozlišuje mezi domácím a dováženým zbožím a nezasahuje do evropským právem již harmonizované oblasti. Došlo tak k upřesnění původní dasonvillské definice opatření s rovnocenným účinkem jako množstevní omezení, která byla příliš obecná.

Členské státy tedy musí prokázat následující skutečnosti:⁹⁵

1. skutkový stav skutečně odpovídá některé výjimce,
2. nesmí se jednat ani o úmyslnou diskriminaci či o skryté omezování volného pohybu zboží,
3. národní omezení jsou nutné a přiměřené, tedy nesmí být restriktivnější, než je ke sledovanému cíli třeba.⁹⁶

⁹³ OLIVER, Peter. *Oliver on free movement of goods in the European union*. 5. vyd. Oxford: Hart Publishing Ltd, 2010. str. 2246.

⁹⁴ Rozsudek SDEU 120/78 ve věci *Rewe - Zentral AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*

⁹⁵ SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2007. str. 163.

⁹⁶ Tzv. princip proporcionality, srovnej kap. 2.5.1

Předmětem sporu byl dovoz francouzského likéru z černého rybízu Cassis de Dijon z Francie do Německa. Německé předpisy však pro kategorii likéru požadovaly, aby měl daný nápoj minimální obsah alkoholu ve výši 25 %. Cassis de Dijon však měl obsah alkoholu přibližně 20 % a proto byl jeho dovoz Německem zakázán. Německo to zdůvodňovalo tím, že nápoje s nízkým obsahem alkoholu mohou mít za důsledek tolerování alkoholu u mladých a kromě toho spotřebitelé předpokládající určitý obsah alkoholu v likéru se mohou cítit poškozeni. Při neexistenci příslušné legislativy mohou rovněž dodavatelé dovážených nápojů s nízkým obsahem alkoholu profitovat z nižších daní a vytvářet nerovnou konkurenci. Soud konstatoval, že opatření vztahující se jak na zboží domácí, tak i dovezené, nemusí představovat porušení čl. 34 SFEU, pokud jsou nutná k ochraně určitých tzv. kategorických požadavků členských států EU spadajících do oblasti jejich veřejného zájmu.⁹⁷

V rámci rozsudku SDEU také stanovil, že pokud je likér řádně v souladu s právem vyroben ve Francii a zde prodáván, nemělo by mít Německo bez závažného důvodu možnost bránit jeho prodeji též na svém trhu. Soud rozhodl, že argumenty německých úřadů by byly oprávněné, pokud by spadaly mezi výjimky uvedené v čl. 36. Argumenty týkající se zdraví neuznal za odůvodněné, protože uvedl řadu alkoholických nápojů na německém trhu, které mají obsah alkoholu nižší než 25 %. Možnému rozčarování spotřebitelů z nízkého obsahu alkoholu u likéru se předchází uvedením obsahu alkoholu na etiketě. SDEU došel k závěru, že německý zákon představuje omezení volného pohybu zboží dle čl. 34 SFEU. „*Pojem opatření s rovnocenným účinkem jako kvantitativní omezení*“ *obsažený v článku 34 SFEU je třeba chápat v tom smyslu, že stanovení minimálního obsahu alkoholu v alkoholickém nápoji určeném pro spotřebu právním předpisem členského státu také spadá pod zákaz daný v tomto ustanovení, pokud se týká dovozu alkoholických nápojů vyrobených a obchodovaných v souladu s právem v jiném členském státě.*“⁹⁸

4.2.1 Rozdíl v aplikaci výjimek čl. 36 SFEU a pravidla rozumu

Jak výjimky dle čl. 36 a výjimky dle pravidla rozumu musí být vždy aplikovány s ohledem na přiměřenost daného opatření. Kategorické požadavky, jak jsou formulovány SDEU ve věci Cassis de Dijon, lze uplatnit jen ke zdůvodnění nerozlišně uplatnitelných pravidel, tedy ke zdůvodnění nediskriminačních opatření, které jsou totožně aplikovány pro

⁹⁷ DIRK, Ehlers. *European Fundamental Rights and Freedoms*. Berlin: De Gruyter Rechtswissenschaften Verlags- GmbH, 2010. str. 245.

⁹⁸ InfoCuria: *Judikatura Soudního dvora*. CURIA [online]. 2015 [cit. 3.3.2015]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=90055&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=25976>

domácí i dovážené zboží. K ospravedlnění diskriminačních opatření naopak lze použít pouze důvody, které uvádí článek 36 SFEU. Čl. 36 SFEU tedy připouští diskriminaci zboží z jiného členského státu, pod podmínkou uvedení důvodu z tohoto článku, pravidlo rozumu musí být uplatněno všeobecně bez ohledu na původ. Dalším podstatným rozdílem je, že seznam výjimek uvedených v článku 36 SFEU je taxativní a nerozšiřitelný, zatímco judikatura Cassis de Dijon je otevřená a postupně se rozrůstá.⁹⁹

4.2.2 Následný vývoj volného pohybu zboží v judikatuře SDEU

Stanovení pravidla rozumu a kategorických požadavků v rozsudku Cassis de Dijon však stále nedostačovalo k úpravě obchodních vztahů, které se na trhu objevovaly. S rostajícím obchodem v rámci Společenství stoupala i aktivita osob, které se na něm účastnily, aby se dovolávaly neoprávněnosti různých omezení, se kterými se při obchodním styku setkávaly. Bohužel se však jejich výtky, a to i vědomě, týkaly rovněž omezení, jejichž účelem nebylo omezení volného pohybu zboží, nýbrž regulace obchodního styku.

V důsledku tlaku kladeného na SDEU byly postupně uznány i další kategorické požadavky, které jsou považovány za dovolené překážky volného pohybu zboží v rámci EU. Jedná se například o zlepšení pracovních podmínek, kulturní cíle, boj proti kriminalitě, bezpečnost silničního provozu či ochrana dobrých životních podmínek zvířat.

SDEU byl dále nucen rozvést své rozhodnutí v kauze Cassis de Dijon, když došlo ke sporu ve Francii ve spojených věcech 267/91 Keck a 268/91 Mithouard týkajících se pravidel způsobu prodeje zboží. Pánové Keck a Mithouard byli obviněni, že prodávali kávu za cenu nižší, než je pořizovací. Prodej se ztrátou totiž není tamějším zákonem dovolen.¹⁰⁰

V rozsudku SDEU judikoval, že *"uplatnění určitých restriktivních ustanovení omezujících nebo zakazujících určité způsoby prodeje a vztahující se i na zboží z jiného členského státu, není možné považovat za opatření s rovnocenným účinkem, pokud se tato opatření vztahují na všechny obchodníky obchodujícími na státním území a ovlivňují stejným způsobem, z hlediska právního i věcného, obchodování s domácími výrobky i s výrobky dovezenými z jiného členského státu."*

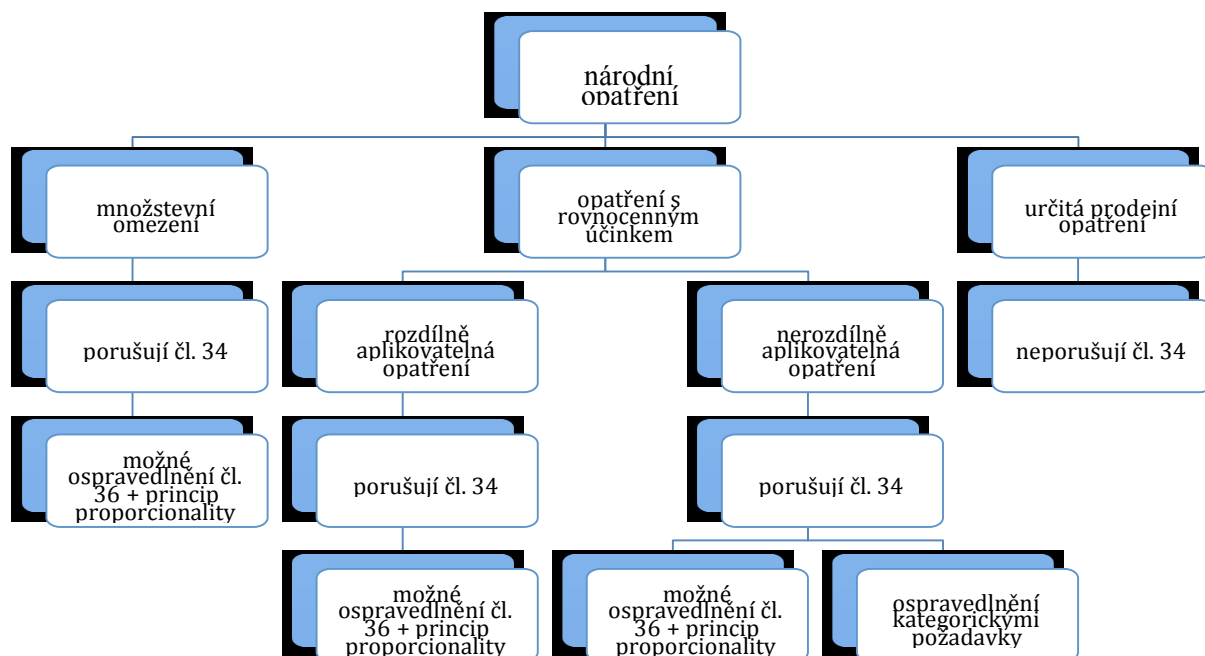
⁹⁹ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. str. 415.

¹⁰⁰ Euroskop. *Evropská unie blíže podnikatelům*[online]. 2010[cit. 2.3.2015]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/4/1332-brozura_eu_bliže_podnikatelum.pdf

Důsledkem byl tedy závěr, že se připouští regulace trhu v členských státech, platí-li jednotná pravidla pro všechny výrobky. Jedná se totiž o marketingovou strategii, způsob prodeje výrobku, která se týká všech výrobků, a tak nemůže mít diskriminační účinky. Pro státy to znamená, že sice nesmějí vytvářet normy bránící dovozu zboží z jiných zemí (Cassis de Dijon). Mohou však vydat legislativu, která reguluje domácí trh, pokud tím nedochází k diskriminaci dovážených výrobků (Keck).¹⁰¹

Na základě této judikatury pak Soud obdobně rozhodl například o oprávněnosti nizozemských předpisů omezujících otevírací doby obchodů u benzínových pump, italských předpisech zakazujících otevření obchodů v neděli nebo francouzské legislativě zakazující televizní reklamu na supermarkety.¹⁰²

Obr. 4.1 Postup při rozhodování

Zdroj: Catherine Barnard, *The substantive law of the EU*, 2012. Vlastní zpracování.

4.3 Právní analýza vybraného rozhodnutí

Za účelem celistvého pochopení problematiky procesu rozhodování SDEU v oblasti volného pohybu zboží je vedle již provedeného rozboru pravidel stanovených v primárním

¹⁰¹ DIRK, Ehlers. *European Fundamental Rights and Freedoms*. Berlin: De Gruyter Rechtswissenschaften Verlags- GmbH, 2010. str. 244.

¹⁰² Evropská komise. *Free movement of goods*[online]. 2010[cit. 3.4.2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/files/goods/docs/art34-36/new_guide_en.pdf

právu, rozboru procesní stránky řízení a s tím související analýzy statistických údajů rozhodovací činnosti, nutné rovněž objasnit hmotněprávní stránku vydávaných judikátů.

Pro účel analýzy v tomto smyslu byl vybrán případ Ker Optika bt v. ÁNTSZ Dél-dunántúli Regionális Intézet, který se týká správního rozhodnutí, na jehož základě bylo společnosti Ker-Optika zakázáno uvádění kontaktních čoček na trh prostřednictvím internetu.

4.3.1 Skutkový stav

V uvedeném sporu se jednalo o Společnost Ker Optika, maďarskou společnost, která prodává kontaktní čočky na maďarském trhu prostřednictvím svých internetových stránek. Tato společnost rovněž dodává své výrobky do místa bydliště kupujícího. Její činnost byla zakázána maďarskými zdravotnickými orgány na základě vnitrostátního předpisu, který stanovuje, že uvádění kontaktních čoček na trh je povoleno pouze v prodejně specializující se na prodej zdravotnických prostředků nebo jejich dodáním do místa bydliště za účelem konečné spotřeby. Maďarské zdravotnické orgány nadále upozorňují na osmnáctý bod odůvodnění směrnice č. 2000/31, z kterého vyplývá, že uvádění kontaktních čoček na trh prostřednictvím internetu nemůže spadat do působnosti zákona o elektronickém obchodu, protože některé činnosti, které svou povahou nelze vykonávat na dálku a elektronickou cestou jako lékařská konzultace vyžadující fyzické vyšetření pacienta, nejsou službami informační společnosti a uvádění kontaktních čoček na trh takového vyšetření vyžaduje.

4.3.2 Předběžné otázky

„1) Je uvádění kontaktních čoček na trh lékařskou konzultací vyžadující fyzické vyšetření pacienta, takže je vyloučeno z působnosti směrnice č. 2000/31?

2) Je třeba v případě, že uvádění kontaktních čoček na trh není lékařskou konzultací vyžadující fyzické vyšetření pacienta, vykládat článek 30 ES v tom smyslu, že právní úprava členského státu, která stanoví, že kontaktní čočky mohou být uváděny na trh jen v prodejnách specializujících se na zdravotnické prostředky, je s tímto ustanovením v rozporu?

3) Je maďarská právní úprava, která umožňuje uvádění kontaktních čoček na trh výlučně v prodejnách specializujících se na zdravotnické prostředky, v rozporu se zásadou volného pohybu zboží zakotvenou v článku 28 ES?“¹⁰³

¹⁰³ InfoCuria: *Judikatura Soudního dvora*. CURIA [online]. 2010 [cit. 2.4.2015]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130de497e1d189ddf4e668a26d01830e52ae6.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Obx8Te0?text=&docid=80101&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=375484>

4.3.3 Právní rámec

Předmětem rozboru je Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu („směrnice o elektronickém obchodu“), jakož články SFEU týkající se volného pohybu zboží. Tyto jsou analyzovány ve vztahu k výše uvedenému zákazu formulovanému ve vnitrostátním maďarském předpise.

Ze směrnice o elektronickém obchodu vyplývá, že služby informační společnosti představují prodej zboží přes internet. Čl. 9 směrnice dále uvádí, že: „*každý členský stát musí systematicky přizpůsobovat své právní předpisy obsahující požadavky, které by mohly bránit používání smluv uzavřených elektronickou formou, a zahrnující všechny fáze a úkony nezbytné při uzavírání smluv v rámci on-line prodeje zboží, jako je nabídka, uzavření smlouvy, smluvní jednání a uzavření smlouvy elektronickou cestou.*“ Prodej zdravotnických potřeb, jako jsou například kontaktní čočky, do působnosti výše uvedené směrnice na základě čl. 5 odst. 5, nespadá. Naproti tomu však do působnosti směrnice spadá vnitrostátní ustanovení, které zakazují jednotlivé úkony, které s prodejem kontaktních čoček souvisí, a to tedy včetně způsobu dodání. Lze tedy uzavřít, že lékařské konzultace nelze s prodejem čoček spojovat, což znamená, že opatření, které by zakazovalo prodej kontaktních čoček přes internet, spadá do působnosti směrnice. Podmínky dodání kontaktních čoček se však budou posuzovat na základě článku 34 SFEU.¹⁰⁴

4.3.4 Překážka volného pohybu zboží

V daném případě se zákaz prodeje kontaktních čoček stanovením zákazu v maďarské vnitrostátní úpravě vztahuje na všechny subjekty. Jedná se tak o nediskriminační charakter zákazu, neboť se aplikuje na všechny prodejce stejně. To je v pořádku. Pokud by byl však zakázán prodej kontaktních čoček přes internet, byli by podnikatelé z jiných členských států Evropské unie připraveni o v dnešní době běžný způsob dodávání výrobků na trh. Jejich přístup na trh by tím byl výrazně ztížen a důsledkem by bylo, že vnitrostátní právní úprava by uvádění kontaktních čoček na trh maďarskými subjekty oproti subjektům z jiných členských států značně zvýhodnila. Předmětnou právní úpravu Maďarska je tedy nutné považovat za opatření s účinkem rovnocenným množstevnímu omezení, a tedy za překážku volného pohybu zboží, která je vyloučena článkem 34 SFEU.

¹⁰⁴ Směrnice č. 2000/31/ES o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu. In: Úřední věstník Evropské unie[online]. 2000 [cit. 18.4.2015] Dostupný také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0031&from=CS>

Maďarská vnitrostátní úprava je ospravedlňována ochranou veřejného zdraví. Sledovaného cíle ochrany veřejného zdraví, resp. ochrany zdraví spotřebitelů, má být dosaženo tím, že kontaktní čočky musí být vydávány kvalifikovanými osobami, které poskytnou zákazníkovi informace o správném údržbě a používání čoček, a dále tím, že jsou čočky prodávány ve specializované prodejně s kvalifikovaným personálem. Předmětná vnitrostátní úprava však nesmí překračovat meze toho, co je nezbytné k dosažení daného cíle. Jinými slovy, nesmí existovat opatření, která by omezovala volný pohyb zboží v menší míře.

SDEU však stanovil, že uvedené služby lze očním lékařem poskytovat rovněž mimo prodejnu optiky. Nad rámec toho zmiňuje, že tyto služby jsou v podstatě nutné pouze při úvodním dodání čoček. Při následujícím dodání postačí, že je zákazník seznámen s druhem čoček, jenž mu byly dříve vydány. Informace a rady při dlouhodobějším užívání kontaktních čoček mohou být zákazníkovi poskytnuty i jiným způsobem jako například prostřednictvím internetových stránek či jiným kvalifikovaným optikem určeným dodavatelem na dálku.

SDEU tedy dospěl k názoru, že cíl zajištění ochrany zdraví uživatelů lze dosáhnout rovněž méně omezujícími opatřeními, než která stanovuje maďarská právní úprava. Zákaz prodeje kontaktních čoček přes internet není tedy úměrný ve vztahu k zamýšlenému cíli a je v rozporu se svobodou volného pohybu zboží. SDEU tak judikoval, že předmětný vnitrostátní předpis představuje ORUKO. Společnosti Ker Optika tak prodej kontaktních čoček na dálku nemůže být zakázán.

4.3.5 Odpovědi na předběžné otázky

Vnitrostátní pravidla týkající se uvádění kontaktních čoček na trh spadají do působnosti směrnice o elektronickém obchodu v rozsahu, v němž se týkají prodeje takových čoček prostřednictvím internetu. Naproti tomu vnitrostátní pravidla týkající se dodání těchto čoček do působnosti této směrnice nespádají.

Články 34 SFEU a 36 SFEU, jakož i směrnice 2000/31 musejí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která dovoluje uvádění kontaktních čoček na trh pouze v prodejnách specializujících se na zdravotnické prostředky.¹⁰⁵

¹⁰⁵ InfoCuria: *Judikatura Soudního dvora*. CURIA [online]. 2010 [cit. 3.4.2015]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130de497e1d189ddf4e668a26d01830e52ae6.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Obx8Te0?text=&docid=80101&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=375484>

4.3.6 Zhodnocení rozhodnutí

Z výše uvedeného rozhodovacího procesu je patrná výrazná postupná analytická činnost soudu, která jde pospolu s analýzou teleologickou, jež zkoumá smysl a účel právního předpisu. V první řadě se soud zabýval jednotlivými ustanoveními směrnice o elektronickém obchodu. Nejdříve vyložil pojem služba informační společnosti a dotčené pojmy a dále rozsah působnosti směrnice ve vztahu k tomuto typu služeb. Na základě toho byl poté schopen posoudit, zda daný případ prodeje kontaktních čoček na dálku vůbec pod předmětnou směrnicí spadá, ale především, zda pod něj spadá regulace požadavků na dodání těchto výrobků. Následně se musel vyjádřit k tomu, zda se jedná o ORUKO či nikoliv a to jednak z hlediska jeho definice v primárním právu, jednak z hlediska existence důvodů jeho ospravedlnění stanovených primárním právem a možné existenci kategorických požadavků. Teprve po vymezení působnosti dotčené směrnice, výkladu zkoumaných pojmů a určení existence překážky volného pohybu zboží byl schopen dojít k závěru, zda může být konkrétní způsob doručování výrobků v rozporu s evropským právem či nikoliv.

Se závěrem soudu se ztotožňuji, zejména protože do svého rozhodnutí zahrnul také princip úměrnosti cíli, kterým je ochrana veřejného zdraví. Tuto volní činnost soudu, resp. soudců, považuji za neméně důležitou ve vztahu k činnosti legislativně-analytické.

4.4 Verifikace stanovených hypotéz

V úvodu diplomové práce byly stanoveny tři hypotézy související s předmětem předešlých kapitol. Po komplexním zpracování tématu Volného pohybu zboží v judikatuře SDEU bude v rámci této části ověřeno, zda předpokládané premisy byly správné či nikoliv.

Hypotéza 1: Tendence vývoje počtu řešených případů v otázkách volného pohybu zboží na celkovém nápadu je rostoucí.

Tuto hypotézu nelze potvrdit. V souvislosti s vývojem počtu rozhodnutí v těchto otázkách byla zjištěna kolísavost jeho vývoje (Graf 3.2), když za posledních pět let došlo k růstu počtu řešených případů v této oblasti pouze z roku 2010 na 2011, jakožto posléze z r. 2013 na r. 2014. Co se týče poměru počtu rozhodnutí v oblasti volného pohybu zboží k celkovému počtu rozhodnutí SDEU, tvoří v průměru 1 % ročně. Trend jeho vývoje je totožně s růstem rozhodnutí kolísavý. Jedná se však o rozdíly téměř nepatrné, neboť počet judikátů dostupných v oficiální databázi Curia ročně nedosahuje ani řádů desítek. Vzhledem k tomu, že je evidováno v průměru kolem pěti judikátů SDEU v otázkách volného pohybu

zboží ročně, lze uvažovat o určité adaptaci obyvatel EU a členských států na pravidla jednotného volného trhu ve srovnání s devadesátými léty, kdy se po dokončení jednotného vnitřního trhu státy a jednotlivci obraceli na ESD ve větší míře. Z tohoto dlouhodobějšího hlediska lze konstatovat pokles počtu řešených sporů před SDEU.

Hypotéza H2: Průměrná délka řízení před SDEU je delší pěti let.

Rovněž na tuto hypotézu je nutno reagovat negativně. Ačkoliv je instituce tohoto evropského soudu obřím administrativním aparátem, který vyžaduje velkou míru koordinace, čímž stoupá také časová náročnost jednotlivých procesů, délka řízení před SDEU nedosáhla v období od r. 2010 – 2014 více než 24 měsíců (Graf 3.4). Průměrná délka řízení o předběžné otázce během zkoumaného období činí 16 měsíců a v řízení o přímých žalobách 20 měsíců. Je tak zřejmé, že ačkoliv je případ od případu jiný, trvání v rozsahu pěti let by řízení před SDEU dosahovalo jen výjimečně. Vyloučit to však nelze, neboť žádný horní limit zde předpisy stanoven není.

Hypotéza H3: Judikurní činnost SDEU má pozitivní dopad na volný pohyb zboží.

Poslední hypotéza si za účelem její verifikace v zásadě žádá závěr, který vyplývá ze samotného jádra tématu diplomové práce. V rámci celé diplomové práce se prolínají judikáty, které se vztahují k obsahu jednotlivých kapitol. Ačkoliv je svoboda volného pohybu zboží, jakož i pravidla jejího dodržování zakotvena v předpisech evropského práva, nelze ignorovat skutečnost, že většina pojmů v těchto předpisech definovaných musela být vyložena právě SDEU. Ať už se jedná o pojem samotného zboží, definici opatření s rovnocenným účinkem kvantitativnímu omezení či jednotlivé výjimky ze zákazu těchto opatření, nemohla by bez interpretace soudu tato ustanovení vůbec vejít v život, neboť by neexistovala nezávislá instituce, která by jejich význam dokázala nestranně aplikovat na konkrétní kauzu. Nelze popřít, že formulace některých článků SFEU v souvislosti s volným pohybem zboží je natolik abstraktní, že dává prostor pro různý a tím pádem také snadno zneužitelný výklad. Bez jasného výkladu norem zakotvených v evropských předpisech by byl volný pohyb zboží v podstatě neregulovatelný a tedy jen těžko dodržitelný. Není tak pochyb o tom, že judikurní činnost má pozitivní dopad na volný pohyb zboží.

4.5 Návrhy a doporučení

V průběhu zpracování diplomové práce bylo zjištěno několik problematických aspektů činnosti SDEU v otázkách volného pohybu zboží, na které bude na tomto místě poukázáno a zároveň navrženo doporučení k jejich možnému řešení.

V rámci třetí kapitoly byla vymezena instituce SDEU a průběh řízení v otázkách volného pohybu zboží. Při rozboru jeho personální organizace však vyšlo najevo, že některé případy řeší senáty soudců, kdy ani jeden z nich není příslušníkem státu účastníků řízení. Jak bylo dále prezentováno v následující kapitole, musí se soudci mnohdy vypořádávat v souvislosti s dovolenými omezeními volného pohybu zboží s pojmy, jako je veřejná mravnost, veřejný pořádek či veřejná bezpečnost. Jedná se o natolik subjektivní pojmy specifické pro každou členskou zemi, že nelze nepoložit si otázku, zda je v kompetenci soudců rozhodnout o dané kauze objektivně. Jako řešení však nenavrhují obsazení senátu těmi soudci, kteří jsou příslušníky států účastníků řízení, neboť by vzhledem k lichému počtu složení senátu nemusela být dodržena nestrannost rozhodování. Za přijatelné však považují přítomnost či alespoň vypracování dodatečného stanoviska k případu soudci SDEU, kteří jsou příslušníky států stran sporu.

Nad rámec toho bylo v rámci téže kapitoly demonstrováno, že žádost o posouzení předběžné otázky je podávána v jazyce žádající země a poté je přeložena do všech úředních jazyků. Domnívám se, že z tohoto důvodu může leckdy dojít ke zkreslení některých informací obsažených v žádostech členských států, resp. v žalobách advokátů. Ve vztahu k přímým žalobám by potencionálním řešením do určité míry mohlo být stanovení formulářové podoby žalob s určením maximální délky jeho rozsahu, jak je tomu například v případě evropského platebního rozkazu. Tím by se také zamezilo obšírnému a často nadbytečnému vyjadřování advokátů v žalobách, které skýtá příležitost pro nechtěné překladové omyly.

Jak bylo nastíněno v kapitole čtvrté prostřednictvím právní analýzy rozsudku Ker Optika, soudci se musí vypořádat s velmi širokým okruhem předpisů primárního a sekundárního práva. Každý soudce je však volen na období šesti let. Domnívám se, že ku prospěchu prohloubení odbornosti složení SDEU by bylo delší trvání jejich volebního, vezmeme-li navíc v úvahu například to, že funkce soudce na národní úrovni je standardně doživotní.

Velmi zajímavým shledávám provedení analýzy, která by se zabývala dopadem konkrétního rozhodnutí SDEU v oblasti volného pohybu zboží na konkrétní společnost, resp. jednotlivce. S ohledem na velmi malý počet vydaných judikátů v posledních letech, jejichž

účastníci navíc nejsou české národnosti a údaje k realizaci takové analýzy proto nejsou dostupné, nezbyvá, než tento námět přenechat jako inspiraci k jinému pozdějšímu průzkumu.

5. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zhodnotit, jaký podíl má judikturní činnost SDEU na stanovení pravidel volného pohybu zboží. Za tímto účelem bylo nezbytné vymezit všechny faktory, které do činnosti soudu vstupují.

V úvodní kapitole byl popsán historický vývoj svobody volného pohybu zboží během integračního procesu, jeho všeobecné charakteristiky, překážky a právní rámec volného pohybu zboží, který je pro rozhodování soudu zásadním. Z obsahu kapitoly vyplývá, že svoboda volného pohybu zboží má dlouhodobý charakter, když k první významnější události došlo již v r. 1968 vytvořením celní unie. Odborná literatura dále hovoří o tzv. dokončení vnitřního trhu k r. 1993 odstraněním fyzických, technických a daňových překážek. Ve světle následujících kapitol však byla demonstrována povaha vnitřního trhu, resp. jeho jednotlivých svobod, jakožto kontinuálního procesu, když SDEU neustále koriguje jeho finální podobu novými rozhodnutími a rovněž vnitřní trh musí být připraven reflektovat aktuální fenomény společnosti. Vymezením příslušných norem primárního práva dotýkajícího se volného pohybu zboží byl potvrzen zákaz popsanych tarifních a netarifních překážek a dále představen postup rozhodování soudu při zohledňování možných výjimek z těchto zákazů. V rámci toho vyšlo najevo, že především normy vztahující se k důvodům omezení volného pohybu zboží jako je například veřejná morálka či veřejný pořádek mají velmi neurčité znění. Je tak nezbytná jejich následná interpretace. Bylo upozorněno také na zásadu proporcionality, která musí být při uplatnění výjimek ze zákazů dle čl. 36 SFEU vždy zohledněna. To vyžaduje vedle pouhého následování právních norem rovněž volní činnost soudců, která je jejich devizou a dle mého názoru hlavní přidanou hodnotou činnosti SDEU.

V následující kapitole byla představena instituce SDEU a řízení v otázkách volného pohybu zboží. Jak bylo již dříve zmíněno, hmotné a procesní právo jsou dvě od sebe neoddělitelné součásti, a proto by pouhé vymezení právního základu ve spojení s analýzou judikatury SDEU bez představení procesních pravidel, bylo nedostačující. Rovněž zde hraje roli lidský faktor, neboť soudci jakož i ostatní zaměstnanci soudu, mohou mít na finální výsledek podíl. V rámci této problematiky byla vymezena organizace a složení soudu, přičemž bylo zjištěno, že k určitým nedostatkům objektivnosti rozhodnutí může docházet z důvodu nevhodného složení senátu z hlediska národnostních či z důvodu složitého překladatelského aparátu. Při následné komparaci průběhu řízení s řízením před obecným soudem České republiky byly definovány nejvýznamnější rozdíly. V řízení před SDEU je těžiště kladeno na písemnou část, v České republice je standardně konána část ústní. Řízení

před SDEU se dále účastní postava soudce zpravodaje a generálního advokáta, která se v řízení před obecným soudem nevyskytuje. Co se týče vztahu České republiky k řízení před SDEU v otázkách volného pohybu zboží, tento hodnotím jako velmi nevýrazný. Potvrzuje to také skutečnost, že v evropské databázi Curia je k dohledání pouze jediný rozsudek v otázkách volného pohybu zboží, a to v oblasti celní unie. Za velmi potěšující okolnost z nedávné doby, která se vztahem České republiky k SDEU souvisí, považuji jmenování Michala Bobka jako generálního advokáta SDEU. Závěrem třetí kapitoly bylo prostřednictvím grafických znázornění poukázáno na to, kolik rozhodnutí v oblasti volného pohybu zboží bylo v rámci posledních pěti let vydáno a jaký podíl v rámci všech svobod vnitřního trhu představují. Na základě těchto srovnání bylo zjištěno, že v současné době je nejvíce rozhodnutí vydáváno ve vztahu k svobodě volného pohybu osob, zatímco v souvislosti se svobodou volného pohybu zboží je to v průměru pět rozhodnutí ročně. Přitom se větší část týká řízení o předběžné otázce než přímých žalob. V rámci všech svobod vnitřního trhu je tak po svobodě volného kapitálu v oblasti volného pohybu zboží vydáváno nejméně rozhodnutí. Otázkou však je, zda to svědčí o tom, že právní úprava ve světle vydaných judikátů v otázkách vnitřního trhu doznala takové vyspělosti, že členské státy se již nemusí na SDEU s žádostí o výklad dotčených ustanovení obracet, či zda to spíše svědčí o skepticismu členských států, které se kontaktu s SDEU vyhýbají.

V závěrečné kapitole jsem se zaměřila na problematiku dovolených omezení volného pohybu zboží, na kterých měl být prezentován vliv judikatury SDEU na svobodu volného pohybu zboží. Prostřednictvím příslušných judikátů bylo demonstrováno, že SDEU plní nenahraditelnou roli při výkladu výjimek ze zákazu volného pohybu zboží dle čl. 36, když musí vždy zvážit, zda je národní opatření možné podřadit pod daný důvod omezení a nad rámec toho vždy zhodnotit, zda je takové opatření přiměřené. Není pochyb o tom, že SDEU vykládá významnou část primárních norem, když například v rámci rozsudku Dassonville vymezil pojem opatření s rovnocenným účinkem jako kvantitativní opatření, ve spojených rozsudcích Keck a Mithouard dále vymezenou definici změnil a zúžil a v rozsudku Cassis de Dijon stanovil základní princip vzájemného uznávání a další možnosti ospravedlnění omezení volného pohybu zboží jakožto kategorické požadavky. Také princip proporcionality byl definován posledně uvedeným judikátem. Ve světle výše uvedeného je evidentním, že rozhodování SDEU je velmi dynamickou činností, která generuje stále nová a nová rozhodnutí, která mohou překonávat již dříve judikovaná stanoviska. Vezmeme-li v úvahu, že v rámci SFEU pokrývají problematiku zakázaných překážek v zásadě tři ustanovení, je nutné dojít k závěru, že převážná část pravidel dodržování volného pohybu

zboží je určována právě judikaturní činností SDEU. S určitou mírou nadsázky by bylo možné hovořit o precedenčním charakteru evropského práva ve vztahu k analyzované problematice, jenž je podobné anglosaskému právnímu systému, který větší hodnotu přikládá činnosti soudů než normativním právním aktům. Závěrem kapitoly bylo právní analýze podrobena konkrétní rozhodnutí za účelem ověření pravidel představených v předchozích kapitolách. Po provedené analýze byl potvrzen postup, který při porovnání oprávněnosti národního opatření se zásadami evropského práva musí soudci SDEU vždy podstoupit.

Lze tedy říci, že stěžejní zásady volného pohybu zboží již byly pevně zakotveny v historicky starších judikátech, avšak jsou dále korigovány judikáty novodobějšími. V oblasti volného pohybu zboží lze však konstatovat, že judikatura je již relativně ustálená, o čemž také svědčí téměř zanedbatelný počet rozsudků za období posledních pěti let. Přínosem diplomové práce má být především to, že se zabývá tématem volného pohybu zboží nejen z hmotněprávní stránky, když vymezuje právní základ svobody a související judikaturu, ale rovněž část procesněprávní, která bývá často opomíjená, ačkoliv je pro komplexní pochopení dané problematiky zásadní.

Seznam použité literatury

Odborná literatura

1. BROBERG, Morten a Nina.HOLST-CHRISTENSEN. *Free movement in the European Union*. 3. vyd. Copenhagen: DJØF Pub., 2010. s. 1162. ISBN 875-74-204-40.
2. CRAIG, Paul a BÚRCA DE, Gráinne. *EU Law: Text, Cases and Materials*. Oxford: Oxford University Press, 2007. s. 1155. ISBN 978-01995769-99.
3. CRAIG, Paul. *EU Administrative Law*. Oxford: Oxford University press, 2006. s. 1148. ISBN 978-0-19-957699-9.
4. CRAIG, Paul a BÚRCA DE, Gráinne. *The Evolution of EU Law*. Oxford: OUP, 2011. s. 1241. ISBN 978-019-95-9296-8.
5. DASHWOOD, Alan et al. *European Union Law*. Oregon: Hart publishing, 2011. s. 985. ISBN 978-1-84946-126-9.
6. DIRK, Ehlers. *European Fundamental Rights and Freedoms*. Berlin: De Gruyter Rechtswissenschaften Verlags- GmbH, 2010. s. 589. ISBN 978-89949-446-4.
7. HAMULAK, Ondrej a Václav STEHLÍK. *Legal Issues of EU Internal Market*. Olomouc:UPOL, 2013. s. 248. ISBN 978-80-2443-616-6.
8. FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. s. 803. ISBN 978-80-7325-180-2.
9. KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr: Praktický průvodce*. Praha: ASPI, 2006. s. 492. ISBN 80-7357-201-X.
10. KLÍMA, Karel et al. *Evropské právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 579. ISBN 978-80-7380-335-3.
11. Kol. autorů. *Volný pohyb zboží. Příručka k uplatňování Smlouvy upravující volný pohyb zboží*. Lucemburk: Generální ředitelství pro podniky a průmysl, 2010. s. 43. ISBN 978-92-79-13473-9.
12. Lacina, Libor a Ostřížek, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011. s. 468. ISBN 978-80-87474-31-0.

13. OLIVER, Peter. *Oliver on free movement of goods in the European union*. 5. vyd. Oxford: Hart Publishing Ltd, 2010. s. 2400. ISBN 978-184-113-810-7.
14. POMAHAČ, Richard. *Evropské právo*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2011. s. 203. ISBN 80-246-0576-7.
15. SNELL, Jukka. *Goods and Services in EC law, A Study of the Relationship Between the Freedoms*. Oxford: Oxford University Press, 2002. s. 896. ISBN 978-0199250097.
16. SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2007. s. 432. ISBN 978-80-7400-488-9.
17. TICHÝ, Luboš a kol. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 2. vyd. Praha: Linde, 2011. s. 1005. ISBN 978-80-7400-333-2.
18. TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H.Beck, 2011. s. 869. ISBN 80-7179-449-X.
19. TRIDIMAS, Takis. *The general principles of EU law*. 2.vyd. Oxford: Oxford University Press, 2006. s. 720. ISBN 978-0-19-922768-6.
20. TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. vyd. Praha: Linde, 2006. s. 304. ISBN 978-80-87212-60-8.

Právní předpisy

21. Jednací řád Soudního dvora Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2012, s. 42. Dostupný také z: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1429636649308&uri=CELEX:32012Q0929\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1429636649308&uri=CELEX:32012Q0929(01))
22. Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2012, s. 53. Dostupný také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>
23. Směrnice č. 2000/31/ES o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2000, s. 16. Dostupný také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0031&from=CS>
24. Statut Soudního dvora Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, s. 20. Dostupný také z: <http://www.cak.cz/assets/statut-soudniho-dvora-eu.pdf>

25. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2013, částka 112, s. 3012. Dostupný také z <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2013/112-2013.pdf>. ISSN 1211-1244.

Elektronické zdroje

26. BLAHUŠIAK, Igor. *Průběh soudního řízení*. EUROSOP.CZ [online]. 2013 [cit. 4.3.2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/105/sekce/prubeh-soudniho-rizeni/>
27. Case law of EU. *Conegate case*[online]. 2013[cit.20.3.2015]. Dostupné z: <http://www.caselawofeu.com/conegate-a-member-state-cannot-rely-on-public-morality-of-the-treaty-in-order-to-prohibit-the-importation-of-certain-obscene-or-indecent-dolls-of-sexual-nature-when-it-legislation-contains-no-prohibit/>
28. Dashwood, Alan et al. *European Union Law*. Oregon: Hart publishing, 2011. str. 218-219.
29. Euroskop. Smlouva o založení evropského společenství [online]. 2015[cit. 10.3.2015]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/756-smlouva_o_es_nice.pdf
30. e-Curia. *Žádost o vytvoření přístupového účtu* [online]. 2015[cit. 6.3.2015]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/e-Curia/access-request-step1.faces>
31. Epravo. *Pozitivní vliv práva Evropské unie na český právní řád*[online]. 2009[cit. 12.3.2015]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/pozitivni-vliv-prava-evropske-unie-na-cesky-pravni-rad-56659.html>
32. European Law Monitor. *EU Free movement of Goods*[online]. 2014[cit. 20.2.2015]. Dostupné z: <http://www.europeanlawmonitor.org/eu-policy-areas/eu-free-movement-of-goods.html>
33. Euroskop. *Evropská unie blíže podnikatelům*[online]. 2010[cit. 2.3.2015]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/4/1332-brozura_eu_blize_podnikatelum.pdf
34. Evropský parlament. *Volný pohyb zboží*[online]. 2014[cit. 25.3.2015]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.1.2.html
35. Evropská komise. *Free movement of goods*[online]. 2010[cit. 3.4.2015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/files/goods/docs/art34-36/new_guide_en.pdf

36. Europa. *Zásada předběžné opatrnosti*[online]. 2011[cit. 3.4.2015]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/consumer_safety/l32042_cs.htm
37. InfoCuria: *Judikatura Soudního dvora. CURIA* [online]. 2015 [cit. 3.3.2015]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=90055&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=25976>
38. InfoCuria: *Judikatura Soudního dvora. CURIA*[online]. 2010[cit. 11.3.2015]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=79385&pageIndex=0&doclang=cs&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=47780>
39. InfoCuria: *Judikatura Soudního dvora. CURIA* [online]. 2015 [cit. 3.2.2015]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=cs>
40. InfoCuria: *Judikatura Soudního dvora. CURIA* [online]. 2010 [cit. 3.4.2015]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=9ea7d0f130de497e1d189ddf4e668a26d01830e52ae6.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4Obx8Te0?text=&docid=80101&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=375484>
41. Ministerstvo průmyslu a obchodu. Princip vzájemného uznávání na vnitřním trhu se zbožím [online]. 2006 [cit. 16.2.2015]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument1249.html>
42. Soudní dvůr Evropské unie. *Výroční zpráva 2013* [online]. Curia [cit. 10.3.2015]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2014-06/qdag14001csc.pdf>
43. Soudní dvůr Evropské unie. *Výroční zpráva 2014* [online]. Curia [cit. 12.3.2015]. Dostupné z: http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-04/cs_ecj_annual_report_2014_pr1.pdf
44. URBAN, Luděk. *Volný pohyb zboží: Jak byly otevřeny trhy zboží*. Euroskop.cz [online]. 2015 [cit. 22.1.2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8734/sekce/volny-pohyb-zbozi/>
45. Ústavní soud. *Postavení a pravomoci Ústavního soudu* [online]. 2013 [cit. 18.3.2015]. Dostupné z: <http://www.usoud.cz/postaveni-a-pravomoci/>

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
ECLI	Evropský identifikátor soudních rozhodnutí
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
JEA	Jednotný evropský akt
JVT	Jednotný vnitřní trh
ORUKO	Opatření s rovnocenným účinkem kvantitativním omezením
OSŘ	Občanský soudní řád
SES	Smlouva o založení Evropského společenství
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Petřvaldě dne 10. dubna 2015

Kateřina Mencnerová

Seznam příloh

Příloha č. 1: Protokolární pořádek SDEU

Příloha č. 2: Přehled zásadní judikatury v otázkách dovolených omezení kvót a ORUKO